Ўзбекистон — келажаги буюк давлат

Халқ сўзи

1991 йил 1 январдан чиқа бошлаган

Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг газетаси

2 февраль, пайшанба, 1995 йил
Сотувда эркин нархда. № 24 (1026)

ДАВОС АНЖУМАНИ ТУГАДИ

Давос жаҳон иқтисодий анжумани давлат бошлиқларини, савдо-саноат доираларининг раҳбарларини, илм-фаннинг етакчи мутахассисларини бирлаштиради. Бу ерда жаҳон иқтисодий ва ижтимоий тараққиётининг турли жиҳатлари хусусида фикрлашиб олинди.

Анжуманнинг расмий очилиш маросимида БМТ Бош котиби Бутрос Бутрос Ғолий XX асрнинг охирида дунё олдида турган вазифаларни белгилаб берди. Собиқ Совет Иттифоқи ҳудудидаги ёш мустақил давлатлар учун бу давр жаҳон ҳамжамиятида, шу жумладан Европа ҳамжамиятида ўз ўрнини белгилаб олиш даври бўлади. Ана шу анжуман доирасида ўтказилган ягона сессия Ўзбекистонга бағишлангани жаҳон бизнеси етакчиларининг мамлакатимизга зўр қизиқиш билан қараётганидан далолат беради. Сессия юксак ишчанлик муҳитида ўтди. Мамлакат Президенти Ислом Каримов жаҳондаги етакчи фирмалар ва компаниялар раҳбарларига ҳозирги кунда Ўзбекистонда хорижий бизнесни ривожлантириш учун қандай имкониятлар ва шарт-шароитлар яратилгани ҳақида сўзлаб берди.

Президентимиз мамлакатимиз бозорини ўзлаштиришни истаган жаҳоннинг етакчи компанияларига кўмаклашишга кафолат бериб, айни пайтда Ўзбекистон ўзаро манфаатдорлик ва тенг ҳуқуқли шароит асосида ҳамкорлик қилишга интилаётганини таъкидлади.

— Биз аниқ-равшан лойиҳаларни амалга ошириш учун кредит оляпмиз, — деди Ислом Каримов. — Ўзбекистоннинг ҳеч кимдан қарзи йўқ.

Республикада ишончли ҳуқуқий база яратилган, сиёсий, иқтисодий барқарорлик таъминланган, ислоҳотлар изчиллик билан амалга оширилмоқда. Хорижий тадбиркорларнинг фикрича, буларнинг ҳаммаси бизнинг иқтисодиётимизга сармоя сарфлаш учун қулай шароит яратади, шу жиҳати билан Ўзбекистон бошқа ёш мустақил давлатлардан фарқ қилади. Давосда «Ўзбекистон — ислоҳотларнинг янги босқичида» мавзусида ўтказилган сессиянинг муваффақияти жаҳондаги кўпгина ҳукуматлар ва савдо-саноат доиралари раҳбарларини Президент Ислом Каримов билан шахсан учрашишга ундади. Франция, Германия, Швейцариядаги йирик фирма ва банклар намояндалари билан ана шундай суҳбатлар бўлди. Уларнинг баъзилари ҳозирнинг ўзидаёқ мамлакатимиз билан ҳамкорлик қилмоқда. Уларнинг фикрича, бу ҳамкорлик муваффақиятли кечмоқда. Шунинг учун бошқалар ҳам шундай алоқаларни ўрнатишга интилмоқда.

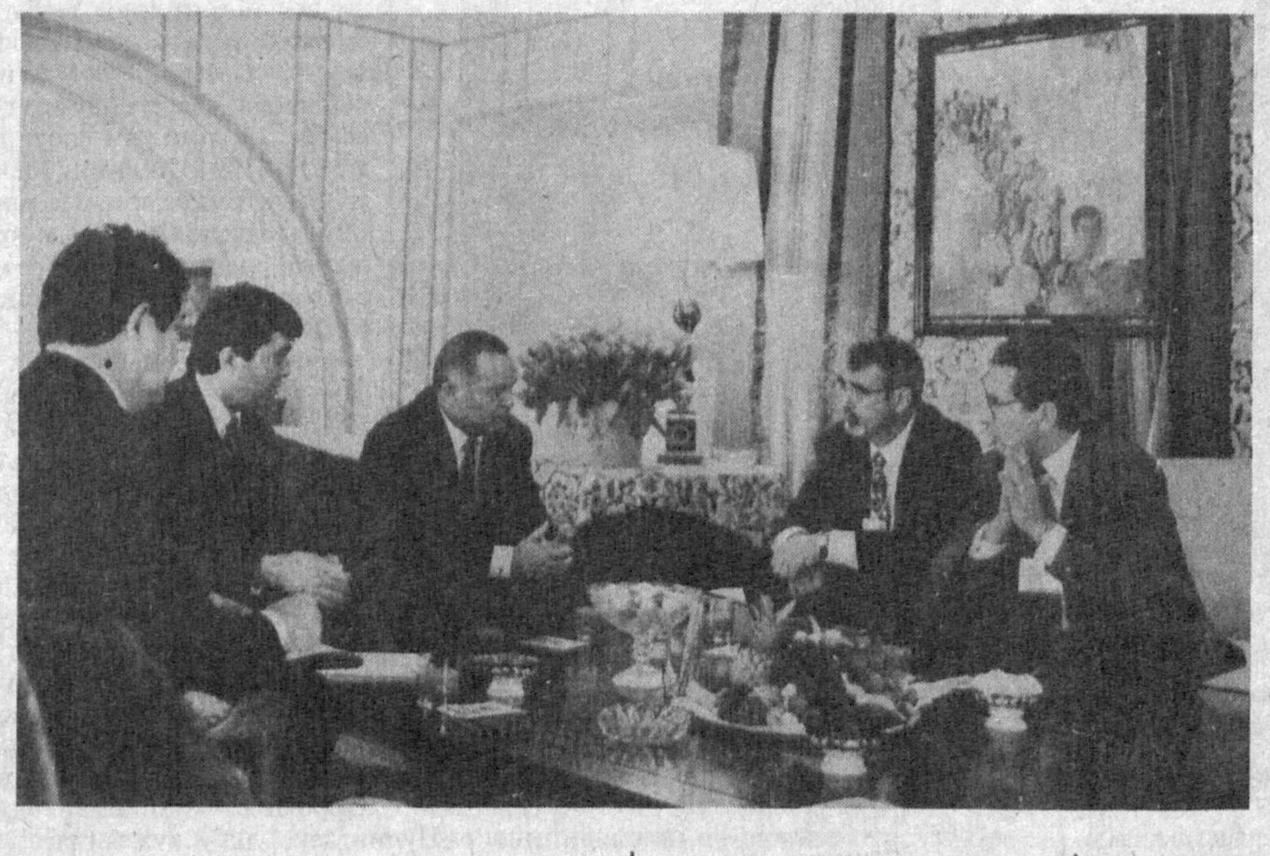

Президент Ислом Каримов ўзига ажратилган қароргоҳда Туркия Бош вазири Т. Чиллерни қабул қилди. Бу учрашув Туркия савдо-саноат доираларида катта таассурот қолдирди.

Марказий Осиёда катта мавқега эга бўлган Ўзбекистонга Европада ҳам қизиқиш тобора ортиб бормоқда. Швейцариянинг Алтендорф шаҳрида Ўзбекистоннинг йирик Савдо уйи очилгани бунинг ёрқин намунасидир. Шу тариқа, мамлакатимиз банк тузилмаларининг улкан тармоғи мавжуд бўлган, жаҳоннинг энг ривожланган мамлакатларидан бирида ташқи иқтисодий фаолият юритиб Буюк ипак йўлидаги Шарқ билан Ғарбни бирлаштирувчи бўғин сифатида ўзининг тарихий ўрнини тикламоқда. Ўзбекистон Президенти Ислом Каримов Савдо уйини очишга бағишланган тантанали маросимда сўзлаган нутқида бу фикрни таъкидлади. Маросимга Европа, Ғарб, Америка йирик саноат корпорацияларини ва банкларининг вакиллари келишди. Улар Савдо уйида мамлакатимизнинг иқтисодий имкониятларини, Ўзбекистон бадиий ҳунармандчилигининг хилма-хиллигини намойиш қилаётган буюмлар ва маҳсулотлар билан танишиш имкониятига эга бўлдилар. Савдо уйи амалий учрашувлар, музокаралар жойи, шунингдек Ўзбекистоннинг Швейцариядаги маданият маркази бўлади.

Буларнинг ҳаммаси нуфузли анжуман доирасида делегациямиз жуда самарали ишлаганини кўрсатиб турибди. Жаҳондаги сиёсий ва савдо-саноат доираларининг вакиллари бўлмиш учрашув иштирокчиларининг фикрича, халқаро савдо-иқтисодий муносабатлар тизимида Ўзбекистон ўз ўрнини тобора дадил белгилаб олмоқда.

***

Ўзбекистон Республикаси Президенти Ислом Каримов 1 февраль куни Давосдан ватанига қайтиб келди.

Давлатимиз бошлиғини Тошкент аэропортида Республика Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Бош вазир А. Муталов, Бош вазирнинг биринчи ўринбосари И. Жўрабеков, Президентнинг Давлат маслаҳатчилари Т. Алимов, Б. Ғуломов, ташқи ишлар вазири А. Комилов, Тошкент шаҳри ҳокими К. Тўлаганов, бошқа расмий кишилар кутиб олишди.

(ЎзА).

Суратда: анжуман пайтида.

Т. Қурбонов олган сурат (ЎзА).

БЕКОБОДДА САЙЁР ЙИҒИЛИШ

Бекободда қора ва рангли металл тўплаш ва қайта ишлаш ҳукумат комиссиясининг сайёр йиғилиши бўлди. Уни республика Бош вазирининг биринчи ўринбосари, комиссия раиси Исмоил Жўрабеков бошқарди.

Йиғилишда давлатга металл парчалари топшириш бўйича 1994 йил ҳамда шу йилнинг январь ойи якунлари кўриб чиқилди. Республикамиз тараққиётида муҳим ўрин тутувчи Бекобод металлургия заводини хомашё билан узлуксиз таъминлаш мақсадида вазирликлар, концернлар, корпорациялар, ассоциациялар, бирлашмалар ҳамда Қорақалпоғистон Республикаси Жўқорғи Кенгеси, вилоятлар ва Тошкент шаҳри ҳокимликларига топшириқлар берилди.

Йиғилишда, шунингдек, бойитиш фабрикалари учун пўлат шарлар ишлаб чиқариш йўлга қўйилгани муносабати билан Бекобод металлургия комбинатининг бир гуруҳ ишчи-хизматчилари ҳамда муҳандис-техник ходимларига ҳукумат мукофотлари ва фахрий ёрлиқлари топширилди.

Сайёр йиғилишда Республика Бош вазирининг ўринбосари Ю. Пайгин қатнашди.

(ЎзА).

БОҚИМАНДАЛИК КАЙФИЯТИГА БАРҲАМ БЕРАЙЛИК

Жиззахда қишлоқ хўжалигида иқтисодий ислоҳотларнинг боришига бағишланган фаоллар йиғилиши бўлиб ўтди. Уни вилоят ҳокими А. Тошкенбоев бошқарди.

Кенгашда тармоқда иқтисодий ислоҳотларни амалга оширишни тезлаштириш вилоятни ижтимоий-иқтисодий ривожлантиришда муҳим аҳамиятга эга экани таъкидланди. Ҳозиргача вилоятдаги 128 та давлат хўжалигидан 120 таси ширкатларга, 5 таси жамоа хўжаликларига айлантирилди.

Кенгашда сўзга чиққанлар боқимандалик кайфиятига барҳам бериш, маҳсулот етиштиришни кўпайтириш, бунинг учун қишки юмушларни ўз вақтида бажариш муҳимлигини таъкидлаб, йиғилганлар эътиборини суғориш тармоқларини тартибга келтириш, қишлоқ хўжалиги машиналарини мавсумга сифатли тахт этиб қўйиш зарурлигига қаратдилар.

(ЎзА).

МОЛИЯ ВАЗИРЛИГИДА

1 февраль куни Ўзбекистон Республикаси Бош вазири ўринбосари, республика молия вазири Б. Ҳамидов Индонезия Республикасининг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Ҳасан Абдулжалил билан учрашди.

Суҳбат чоғида Ўзбекистон билан Индонезия ўртасидаги муносабатларни янада ривожлантириш, жумладан алоқа тармоқлари, почта, сайёҳлик, молиявий соҳалардаги ҳамкорликни янада мустаҳкамлаш билан боғлиқ масалалар муҳокама этилди.

(ЎзА).

МУВАФФАҚИЯТЛИ ЎТДИ

Наманганда кўчмас мулкни сотиш бўйича навбатдаги кимошди савдоси бўлиб ўтди.

Савдога тадбиркорлар бажонидил харид қиладиган савдо, хизмат кўрсатиш, уй-жой-коммунал хўжалиги иншоотлари қўйилди. Савдога қўйилган ўнта шундай иншоотдан тўрттаси ер участкаси билан қўшиб сотилди. Юк автомобилларига харидор айниқса кўп бўлди.

Сотишга қўйилган иншоотларнинг дастлабки нархи 230 минг сўм эди, улар деярли 700 минг сўмга сотилди. Кимошди савдоси ташкилотчилари-давлат мулкини бошқариш ва тадбиркорликни қўллаб-қувватлаш қўмитаси вилоят бошқармаси ҳамда республика кўчмас мулк биржаси вилоят бўлимининг режасига кўра, навбатдаги савдога умумий овқатланиш ва савдо иншоотларидан ташқари биринчи марта бўш ётган ер участкалари ҳам қўйилади. Мавжуд маълумотларга қараганда, бундай ерларга талаб катта.

(ЎзА).

ЎЗБЕКИСТОН РЕСПУБЛИКАСИ ВАЛЮТА БИРЖАСИДА

Ўзбекистон Республикаси Валюта биржасида 1995 йил 1 февраль куни бўлиб ўтган савдода Ўзбекистон Республикасининг хорижий валютада операцияларни амалга ошириш ҳуқуқига эга бўлган ўн учта банки иштирок этди.

Сотув ҳажми 10,92 миллион АҚШ долларини ташкил этди. Бир АҚШ долларининг қиймати — 25.00 сўм даражасида қайд этилди.

Ўзбекистон Республикаси Марказий банки 1995 йил 2 февралдан бошлаб ҳисоб ва божхона тўловлари учун хорижий валюталарнинг сўмга нисбатан қуйидаги қийматини белгилади. *);

1 Австралия доллари	18,96
1 Австрия шиллинги	2,36
1 Англия фунт стерлинги	39,53
10 Бельгия франки	7,97
1 Голландия гульдени	14,64
10 Греция драхми	1,05
1 Дания кронаси	4,16
1 АҚШ доллари	25,00
1 Миср фунти	7,36
1 Ирландия фунти	39,08
1 Исландия кронаси	0,37
10 Испания песети	1,89
100 Италия лираси	1,56
1 Канада доллари	17,75
1 Қувайт динори	83,81
100 Ливан фунти	1,52
1 Германия маркаси	16,43
1 Норвегия кронаси	3,74
10 Португалия эскудоси	1,59
1 Сингапур доллари	17,21
1000 Туркия лираси	0,62
1 Финляндия маркаси	5,27
4 Франция франки	4,74
1 Швеция кронаси	3,34
1 Швейцария франки	19,47
1 ЭКЮ	30,98
10 Япония иенаси	2,52
1000 Россия рубли	6,18
1 Эстония кронаси	2,07
1000 Украина карбованеци	0,21
1 Латвия лати	46,04
1 Литва лити	6,25
1 Қозоғистон тенгеси	0,44
1 Молдова лейи	5,74
1000 Беларусь рубли	2,13

*) — Валюта қийматини белгилаш чоғида Ўзбекистон Республикаси Марказий банки мазкур валюталарни ушбу қийматда сотиш ёки сотиб олиш мажбуриятини олмаган.

Марказий банки 1995 йил 2 февралдан бошлаб Ўзбекистон республикаси махсус пул алмаштириш пунктларида фойдаланиш учун нақд АҚШ долларининг қуйидаги тижорат қийматини белгилади:

— Сотиб олиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 25,00 сўм.

— Сотиш қиймати: 1 АҚШ доллари — 25,00 сўм.

Хорижий валютани сотиш чоғида сўм билан восита ҳақи олинади.

ЯНГИЛИКЛАР · ФАКТЛАР · ВОҚЕАЛАР

ЎЗБЕКИСТОН: ИСТИҚЛОЛ ОДИМЛАРИ

"Халқ сўзи" ва ЎзА мухбирлари хабар қиладилар

ЕР ҲАМ СОТИЛДИ

Республика кўчмас мулк биржаси Тошкент вилоят бўлими биринчи марта ер майдонлари кимошди савдосини ташкил этди.

Унда савдога қўйилган умумий бошланғич нархи 111 минг сўм бўлган ўн битта ер майдони сотилди. Савдо тушуми 380 минг сўм бўлди.

Бўлим автомобилларнинг кимошди савдосини ҳам ўтказди. Сотувга қўйилган 19 транспорт воситасининг 13 таси жами 200 минг сўмга сотилди.

ЁДГОРЛИК ЎРНАТИЛАДИ

Ғалабанинг 50 йиллиги муносабати билан Навоий шаҳрида ёдгорлик ўрнатиладиган бўлди.

Шаҳар саноат қурилиш банкида бу хайрли ишни қўллаб-қувватлаш мақсадида махсус ҳисоб рақами очилди.

«Навоийазот» ишлаб чиқариш бирлашмаси жамоаси 1994 йилги пахта йиғим-теримида ишлаб топган пулини ана шу ҳисобга ўтказди.

ВЕЛОСИПЕД МУБОРАК!

Избосканда бензин ва бошқа ёқилғи-мойлаш маҳсулотларининг тақчиллигини назарда тутиб 158 бригада бошлиғига бепул велосипед улашилди.

Шунингдек, туман аҳолисига хизмат қилаётган фуқаролар йиғини масъул ходимлари, милиция участка нозирлари, тиббиёт ходимлари, почтальонлар ҳам ана шундай имтиёздан баҳраманд бўлди.

ТАРМОҚЛАР СОНИ ОРТМОҚДА

Бувайда туманида фаолият кўрсатаётган «Наргиз» фирмаси бундан 3 йил аввал ўз фаолиятини қурилиш ишларидан бошлаган эди. Фирма ўтган қисқа вақт ичида ўндан ортиқ тармоқ бўйича иш юритишга эришди. Яқинда фирма Қўқон шаҳрида бўлиб ўтган кимошди савдосида Янгиқўрғон посёлкасидаги ресторанни 360 минг сўмга сотиб олди. Бугунги кунда бу ерни мижозларнинг дидига мослаштириш мақсадида замонавий жиҳозлаш ишлари бошлаб юборилди.

Суратда: фирма раҳбари Муҳторжон Норқўзиев.

«ШИРИН»НИНГ ТУҲФАСИ

Зафаробод тумани Собир Раҳимов номидаги ижара ширкатлар бирлашмасида фаолият кўрсатаётган «Ширин» фермер хўжалиги бир неча хайрия тадбирлари ўтказди.

Бирлашмага қарашли «Наврўз»болалар боғчасида тарбияланаётган жажжи ўғил-қизларга кийим-кечаклар, пойафзаллар, уларнинг меҳрибон тарбиячиларига эса қимматбаҳо совға-саломлар топширилди. Шунингдек, фермер хўжалик томонидан «Бирлик» фуқаролар йиғини ҳудудидаги 24 эҳтиёжманд оилага гўшт ва шакар, қарияларга чопон улашилди.

ФАХРИЙЛАР БИЛАН УЧРАШУВ

Қорақалпоғистон Республикасининг Қораўзак тумани мудофаа ишлари бўлимида фахрийларнинг ёшлар билан учрашуви бўлиб ўтди.

У ғалабанинг 50 йиллигига бағишланди. Сўзга чиққан уруш ва меҳнат фахрийлари, ҳарбийлар ўша суронли йиллар ҳақида, Қорақалпоғистонликларнинг жанг майдонларидаги жасорати ва мамлакат ичкарисидаги фидокорона меҳнати тўғрисида гапирдилар.

БЕПУЛ ЭНЕРГИЯ

Фарғона политехника институтининг назарий механика кафедраси мудири доцент С. Исломов вертикал ўқли шамол двигатели яратди.

У 200 киловаттгача бўлган электр энергиясини ишлаб чиқариш қувватига эга. Фермер ва чўпонларга зарур бўлган ушбу мослама қуввати хорижда фойдаланилаётган шамол двигателларникидан 10-15 фоиз ортиқ. Янгиликнинг яна бир хусусияти — унинг шамол йўналишига мосланиб ишлайверишидир. Уни кенг кўламда қўллаш борасидаги ишлар давом этмоқда.

ҚОРЛАРИ ЗАРГА АЙЛАНГАН ЎША КУН

Ўзбекистоннинг янги парламентига ўтказилган сайловлар хусусида

Қиш қишлигини қилмаса, ёз ёзлигини қилмас, дейишади. 1994 йилнинг қиши эса қишлигини қилолмай, анчагача гаранг бўлиб юрди: декабрнинг ўрталаридаям ҳаво баҳорни эслатар, ҳатто айтишларича, Сурхондарёда бодом гуллай бошлаганди. 24-25 декабрь кунлари, ниҳоят бостириб қор ёғди, эртасига эса саҳармардонданоқ қора совуқ тушиб, изғирин турди. Устига устак, йўллар музлаб қолди. Чўл минтақалари-ю, тоғ ёнбағирларидаги қишлоқларда ҳарорат минус йигирма бешга етди.

Қор ёғди — зар ёғди, деган нақл бор. Лекин иккинчи томондан, қиш — қисилмоқ, деганларидай... Гап шундаки, сайлов худди шу куни ўтиши керак эди. Ва дабдурустдан тушган бундай совуқ сайловчиларнинг (айниқса, қишлоқ жойлардаги) фаоллигини пасайтириб юбориши мумкин эди.

Уларнинг фаоллигига тағин бир «омил» — номзодларга наказ бериш олиб ташлангани ҳам салбий таъсир кўрсатишига ҳеч ким кафолат беролмасди. Шўролар даврида биз депутатлар зиммасига газ, водопровод ўтказиш, йўлу кўприк қуриш, кўчаларни ободонлаштириш кабиларни юклаб келдик. Бир сўз билан айтганда, ноиблик вазифасини хўжалик юмушларига айлантириб қўйгандик. Ва парламент аъзолари сайловдан сайловгача бундай турмуш масалаларини ечиш учун турли-туман вазирлигу идораларга зир югуришарди. Шу кеча-кундузда ўтиш даври туғдираётган муаммоларнинг кўпи ободонлаштириш (айниқса, қишлоқларни)га бевосита тааллуқлидир. Бу эса, истайсизми-йўқми, тағин ўша (ҳозирда тақчил) қувурларга, қурилиш материалларига бориб тақалади.

Аслида ушбу муаммоларни жойлардаги раҳбарлар ечиши керак. Лекин уларнинг ичида лоқайди бор, ношуди бор, манманию тўраси ҳам бор-ки, баъзида олдига ойлаб киролмайсан, кирган тақдирдаям қўйнингни пуч ёнғоққа тўлдириб юборади. Депутатнинг ҳузурига кириш эса осонроқ, ундан талаб қилишгаям ҳақинг бор, чунки овоз бергансан, у ҳам наказингни бажаришга ваъда берган...

Юқорида таъкидлангандай, бу гал наказлар қонунга биноан олиб ташланди. Бунинг моҳияти сайловолди йиғинларию учрашувларида бот-бот изоҳланди: эндиликда депутатлик функцияси жаҳон андозалари талабидан келиб чиқади, яъни парламент профессионал парламентга айлантирилиб, ноиблар фақат ва фақат қабул қилинажак қонунларни ишлаб чиқиш билан шуғулланишади. Ва, табиийки, улар ана шу ҳужжатларда сайловчиларининг таклифу мулоҳазаларини, албатта ҳисобга олишади, уларнинг хоҳиш-иродасини ҳимоя этишади. Ободонлаштириш, яъни маиший масалалар билан эса фақат жойлардаги бошлиқлар шуғулланишади.

Етмиш йил мобайнида наказларга суяниб қолган одамлар ногоҳон ўзларининг ана шу «суянчиқ»дан маҳрум этилишини осонликча ҳазм қила олишадими, йўқми, буни сайлов кўрсатарди...

Чет эллардан паноҳ топган муҳолифатнинг аччиқ-сассиқ «тарғиботию-ташвиқоти» ҳам сайловдаги фаолликка озми-кўпми таъсир ўтказиши мумкин эди. Муҳолифат сайлов эълон қилинганидан бошлаб, то сайлов кунигача (эртаю-кеч) хориж радиостанцияларидан Ўзбекистон халқига мурожаатлар ўқиб турди ва ҳатто «Эрк» билан «Бирлик» сайловда «ёппасига бойкот ўтказиш»га чақирди. Масалан, «Эрк» фаолларидан бири Нормўмин Номоз: «Азиз ватандошлар, 25-декабрда бўладиган сайловларда қатнашиб, овоз берсангиз, ўзингиз ўзингизни инсоний ҳуқуқлардан маҳрум қилган бўласиз. Бу билан мамлакатнинг орқага кетишига, иқтисодий буҳроннинг кучайишига, миллат фидойиларининг қатағон қилинишига (!?) ҳисса қўшган бўласиз...», — дея сайради.

«Бирлик»чи Алибой Йўляхшиев ҳам одамларни худди шунга даъват этиб, пировардида дедики: «Қадрли сайловчилар, мард ва иродали бўлинг, инсоний бурчингизни ҳалол бажаринг!..».

Илгари, тоталитаризм даврида «Озодлик»ка ўхшаган радиостанцияларнинг овозини ўчиришга ҳаракат қилинарди, иложини топиб, эшитганларни эса ҳатто жазогаям тортишарди. Демократик жамият қураётган мустақил Ўзбекистонда бу овозлар асло бўғилаётгани йўқ: истаган одам бемалол тинглайверади — радиоприёмнигинг бўлса, бас. Радиоприёмник бўлса деярли ҳаммада — чўпондаям, пахтакордаям бор. Хориждаги «миллат фидойилари» худди ана шуни ҳисобга олишганди, албатта.

Лекин, юқоридаги учала «омил» ҳам сайловчиларнинг фаоллигига заррачаям таъсир қилмади. Улар ҳақиқатдан ҳам мардлиги-ю, иродасини намойиш этишиб, ўз инсоний бурчларини бажариш учун 25-декабрнинг аёзли кунида эрта тонгданоқ сайлов участкаларига оқиб кела бошлашди, ҳатто саксону тўқсонни қоралаган чоллару кампирлар ҳам уйларида ўтира олишмади... Сайловчилар рўйхатига киритилган 11 миллион 248 минг 464 нафар кишининг 10 миллион 526 минг 654 нафари ёки сайловчиларнинг 93,6 фоизи овоз беришда қатнашди. Айрим вилоятларда эса бу кўрсаткич ҳатто 97 фоиздан ошиб кетди. Марказий сайлов комиссиясининг ушбу хусусдаги тағин бир таъкиди: «Сайлов ҳамма жойда уюшқоқлик билан, сайлов ҳақидаги Қонун талабларига мувофиқ тарзда, фуқароларнинг юксак фаоллигида ўтди».

(Ҳа, сайловларимиз чет элларда, жумладан Россия ва Францияда ҳам ўтказилди. Бу ҳақда Ўзбекистоннинг Франциядаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси Акмал Саидов шундай деди: «Ўзбекистон тарихида Олий Мажлисга сайлов биринчи марта Парижда ҳам бўлди. Унда Францияда яшовчи барча ўзбекистонлик фуқаролар республика Ташқи ишлар вазирлиги жойлашган сайлов округидан номзодлари кўрсатилганлар учун овоз беришди...»).

Бизга нуқул найза санчиш билан овора бўлиб юрган хорижий матбуот воситаларию, радиостанциялари ҳам буни тан олишга мажбур бўлишди. «Маҳаллий вақт билан соат ўн тўртларда республикада етмиш фоиз сайловчи овоз бериб бўлди. Андижон, Наманган, Фарғона, Хоразм вилоятларида бу кўрсаткич саксон фоиздан ошиб кетди» **(«Свобода» радиоси, 25-декабрь).** «Ўзбекистонлик сайловчилар катта фаоллик кўрсатишди. Уларнинг аксарият қисми куннинг биринчи ярмидаёқ овоз бериб бўлди. Сайловда ўн бир миллионга яқин фуқаро иштирок этди» **(Немецкая волна» радиоси, Кельн, 25-декабрь).**

Москва радиоси, «Озодлик», «Би-Би-Си» ва бошқа ахборот воситалари ҳам худди шундай хабарлар тарқатишди.

Даъватлари «натижа» бермаган ватанфурушларимиз эса алам қилганларидан яна заҳар сочиб, сайловчиларнинг ана шу фаоллигидан ҳам нуқсон қидиришга тушишди. Мана масалан, Анвар Усмонов деганнинг тирноғимиз остидан топган кири: «Сайлов куни ҳаво совуб кетди, лекин бу сайловчиларга халақит бермади. Аммо бу ҳол сайловчиларнинг фаоллиги ошганидан далолат бермайди. Бунинг сабаби бошқа нарсада. Кузатувчиларнинг таъкидлашича, сайлов участкаларида савдо-сотиқ уюштирилгани, арзонлаштирилган ноёб молларнинг хилма-хиллиги, қозон-қозон пиширилган хушбўй паловнинг ҳиди одамларни ўзига оҳангрaбодай тортиб олаверган...».

Энди сўзни кузатувчиларнинг ўзидан эшитсак. **Ҳасан Абдужалил,** Индонезиянинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси:

— Мен Олий Мажлисга сайлов ўтказувчи 8-Тракторсозлар округига қарашли 8-ва 108-сайлов участкаларида кузатувчи сифатида қатнашдим. Аввало, сайлов комиссияларининг жуда катта масъулият ва уюшқоқлик билан ишлагани эътиборимни тортди. Жойларда овоз берувчи фуқаролар учун савдо расталари ташкил этилгани эса биз учун ноёб янгиликдир. Сайловга келган одамлар бозор-ўчар қилиш, бир-бирлари билан суҳбатлашиш имконига эга бўлдилар...

Шуни ҳам таъкидлаш жоизки, ҳар бир сайлов ўзига хос умумхалқ байрами ҳисобланади. Айтинг-чи, Ўзбекистонда қайси байрамда ош дамланмайди, савдо расталари ташкил этилмайди? Буни индонезияликлар, мана энди, билишди ва сўзларини ўқидиларинг — ижобий баҳолашди. Аммо буни ҳар бир ўзбек билади-ку, лекин била туриб, жаноб Усмоновга ўхшаб... Ё эсидан чиққандир, чунки манқуртнинг, аввало, хотираси йўқолади-да.

Хўш, сайловчилар фаоллигининг сабаби нимада? Индонезиялик элчи таъкидлаганидек, сайлов комиссияларининг жуда катта масъулият ва уюшқоқлик билан ишлагани ҳам, албатта, бунда катта аҳамият касб этди. Аммо бунинг бошқа сабаблари ҳам талайгина. Шулардан энг характерлиси сайлов юртимизда демократия, кўппартиявийлик сари ташланган яна бир дадил қадам эканлигида. Хабарингиз бор, унда уч сиёсий-ижтимоий куч — Ўзбекистон Халқ демократик партияси, «Ватан тараққиёти» партияси ва давлат ҳокимияти маҳаллий вакиллик идоралари иштирок этишди.

Учинчи сабаб: сайловолди кураши. У кескин, қизиқарли, аммо ҳаққоний ўтди. Лекин пайтавасига қурт тушган муҳолифат шуни ҳам бузиб кўрсатишга уялмади. Эмишки, «Бирлик» халқ ҳаракати матбуот вакилларидан бўлмиш бир аёл дебдики («Озодлик» радиостанциясининг 24 декабрда берилган хабарида айтилишича), «Якшанба кунги сайловнинг якунлари аллақачон Президентнинг столида турган экан». Ўзбекистон Республикаси Президенти столидаги ҳужжатларни ўқиб туриш имтиёзига эга бўлган бу «бирлик»чи ким экан-а?.. Ёлғон ҳам шунчалик бўладими?!

Йўқ, сайловнинг якунини олдиндан башорат қилиш ҳам, ёки у ё бу номзодни бировнинг хоҳиш иродасига биноан депутат этиб «тайинлаш» ҳам мумкин эмасди. Буни сайловолди жараёнини бошимдан кечирган одам сифатида айтаяпман. Номзодим Самарқанд вилоят Кенгашидан кўрсатилди. Ўзим туғилиб ўсган Булунғур туманидан Олий Мажлисга мандат олиш учун уч киши то «охиригача» курашдик. Агар деярли бир ой давомида ҳар куни эрта тонгдан то шомгача қишлоқма-қишлоқ, мактабу (қарийб 40 та мактабга бордим) маҳаллаларни кезиб, 62 та учрашув ўтказмаганимда, минглаб одамлар билан юзма-юз гаплашмаганимда, ғалабани қўлга киритолмаслигим аниқ эди.

Ҳа, сайловолди курашлари «қаттиқ» ўтди. Бошқача бўлиши мумкин ҳам эмас, чунки Олий Мажлисга талаб этиладиган 250 та жойга 634 нафар номзод кўрсатилганди (шундан130 та округда 1 та жойга 3 нафардан, 106 та сайлов округида эса 2 нафардан). Яна қандай номзодлар денг!

«Олдинлари бизга шундай «шакллар» берилардики, уларда номзоднинг ёши, жинси, партиявийлиги, касби, миллати... қандай бўлиши кераклиги хусусида аниқ кўрсатмалар бўларди. Биз эса ана шу «шакллар»га мос келадиган одамни топишга жудаям қийналардик. Ва шу боис кўпинча ўзимиз кўрмаган, яхши билмаган одамларни номзод қилиб кўрсатаверардик»,-деганди Тошкент вилоятининг 115-Пскент сайлов округи комиссияси раиси А. Ҳамидов.

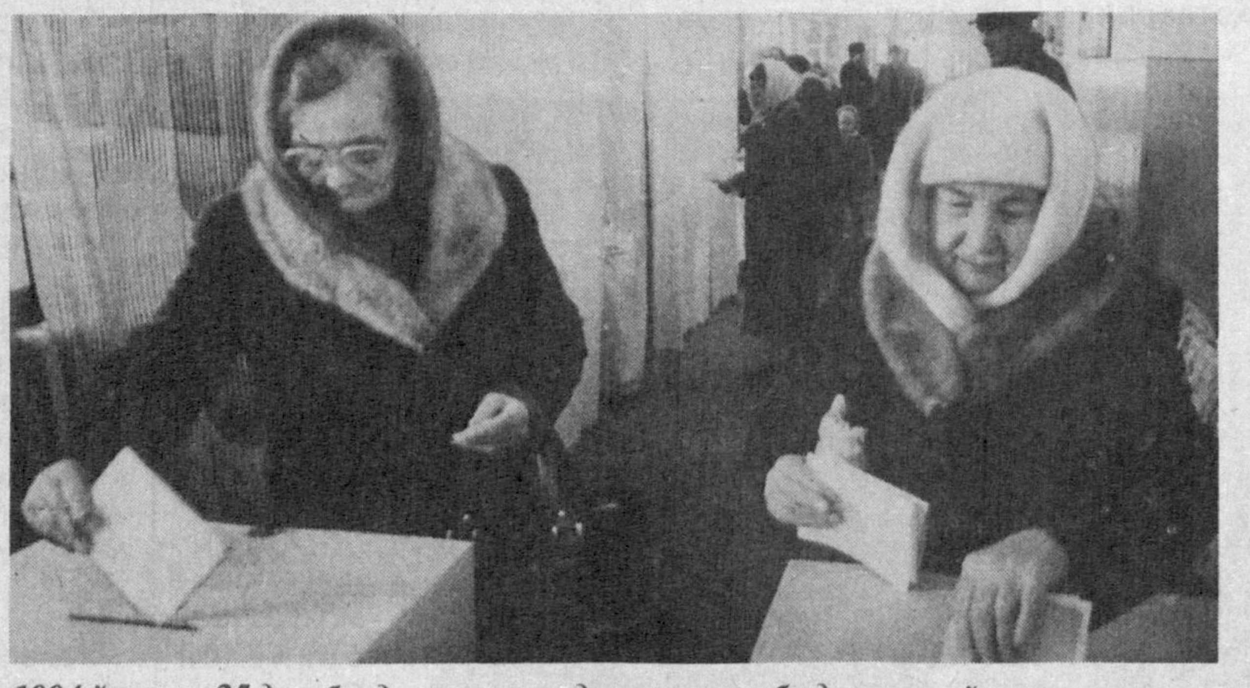

1994 йилнинг 25 декабрида эрта тонгданоқ минглаб одамлар сайлов участкаларига оқиб кела бошлашди. Кўппартиявийлик, демократия қонун-қоидалари асосида ўтган ушбу сайлов Ўзбекистон халқлари бирлиги ва жипслигининг ёрқин тимсоли бўлди. Аммо бу тадбирга рахна солишга интилганлар ҳам топилди. Лекин... улар ўз «щирин» ниятлари амалга ошмаганидан доғда қолишди...

Шунинг учун ҳам олдинги парламентларимиздан алифни калтак дея олмайдиганлар ҳам катта жой олишарди, яъни бу парламентлар профессионализмдан жуда узоқда эди. Бу гал эса, юқорида таъкидланганидек, ҳақиқий профессионал парламент яратишга бел боғланди. Ва шу сабабли номзодларга бўлган талаб кескин ўзгарди. Аввало, уларни қонунга биноан сиёсий партиялар ўз қурултойларида, Қорақалпоғистон Республикаси Олий Кенгаши, халқ депутатлари вилоят, Тошкент шаҳар Кенгашлари ўз сессияларида кўрсатишди. Ва бунда демократик, эркин йўл тутилди. Шунингдек, номзодлар хусусида шаҳар, туман, қишлоқлар худудидаги жамоат ташкилотлари, меҳнат жамоалари, оқсоқоллар билан маслаҳатлашилди ҳам. Хуллас, одамлар яхши танийдиган, умид ва ишонч билдирганлар номзодликка тавсия этилди. Бунда бўлажак ноибларнинг парламентда халқ номидан иш кўра билиш қобилияти, ислоҳотларни қай даражада англаб етганлиги ҳамда ташаббускорлиги, изланиши, иймон-эътиқоди, ақл-фаросати, хулқу атвори, ватанга садоқати каби фазилатлари ҳам, албатта, ҳисобга олинди.

Ҳа, Анвар Усмонов деганнинг акаси бўлмиш Лерман Усмонов шу жараёнга ҳам тош отди. У 14-январь куни «Свобода» радиоси орқали оғиз кўпиртириб дедики: «Самарқанд вилоятида яшовчи тожиклар ҳам ўз номзодларини кўрсатишга уринишди. Аммо ҳокимликнинг сергак раҳбарларию маъмурий орган вакиллари бу ҳаракатта зарба беришди...».

Туҳмат ҳам эви билан-да! Номзодларни-ку қўйиб туринг, Олий Мажлисга сайланган депутатлар ичида нафақат тожиклар (жумладан, самарқандлик тожиклар), балки бошқа қатор миллат, масалан, қорақалпоқ, рус, корейс, арман, яҳудий, қирғиз, туркман ва ҳатто осетину гагауз миллатларининг вакиллари бор (жами 15 миллат!).

Шуни эслатиб ўтиш жоизки, янги Конституция лойиҳасининг муҳокамаси пайтида олинган юзлаб хатларда камида 40-50 ёшга тўлганлар Олий Мажлисга сайланса, айни муддао бўларди, деган таклифлар ўртага ташланувди. Аммо шу нарса қувончлики, Конституцион комиссия ва Олий Кенгаш бу таклифларни рад этди ва ушбу кўрсаткични йигирма беш ёш, деб белгилади. Натижада парламентимиз анчага ёшарди.

Хуллас, депутатликка номзодларга қўйилган талабларни белгилайдиган нормалар сайловга доир қонун ҳужжатларига оид принципиал янгиликдир.

Сайлов тизими ҳақида гап кетганда шуниям таъкидлаш лозимки, номзодларга қатор кафолатлар, имтиёзлар берилди. Масалан, улар сайловолди тадбирларини ўтказиш даврида ишлаб чиқаришдаги вазифаларидан озод этилди ва шу билан бирга уларга сайловни ўтказишга ажратилган маблағ ҳисобидан ўртача иш ҳақи тўланди. Лекин қонунда ҳар бир номзоднинг уни кўрсатган сиёсий партия ёки вакиллик органи олдидаги масъулияти ҳам белгиланди. Борди-ю, у ғайриқонуний ҳаракат қилса, ёки номзод этиб кўрсатган органнинг обрўйига путур етказадиган ҳатти-ҳаракатлар содир этса, сиёсий партия, ҳокимият вакиллик органи уни номзод қилиб кўрсатгани ҳақидаги қарорини бекор қилади ва ўз қарорини Марказий сайлов комиссиясига тақдим этади.

Энди яна сайловолди курашига қайтсак. Олдинги шундай жараён хусусида Қонунларда конкрет бир қатъийлик йўқ эди ва шу сабаб номзодлар мандат олиш учун ҳамма ишларни қилишарди. Дейлик, пул улашарди, ноёб маҳсулотлар, қурилиш материаллари тарқатишарди. Янги Қонун бундай услубларга чек қўйди. Сайловдан олдин жиддий айтилдики, ким ушбу тадбир учун маблағ ажратишни истаса, марҳамат, Марказий сайлов комиссияси ҳисобига қонуний равишда ўтказсин. Комиссия кўриб чиқиб, уни қаерга ишлатиш масаласини ҳал этади.

Марказий сайлов комиссиясининг махсус қарорига биноан округ сайлов комиссиялари барча номзодлар учун уларнинг сайловолди фаолиятида тенг шароит яратиб берди.

Оммавий ахборот воситалари барча номзодларга, уларнинг дастурларига тенг қаради. Бунда ҳеч кимга ҳеч қандай имтиёз берилмади. Газеталар, телевидение ва радионинг бу борадаги фаолиятини эса сайлов комиссиялари ўз назоратига олди.

Натижада сайловолди ташвиқот ишлари конституциявий принциплар бўйича сайлов тўғрисидаги Қонун талабларига тўла мувофиқ ҳолда амалга оширилди.

Сайловолди кураши қонунлар асосида, шарқона аҳлоқ-одоб доирасида олиб борилди. Ҳеч бир номзод рақибининг обрўйига путур етказувчи бирон бир гап-сўз қилмади. Аксарият номзодлар сайловчилар билан учрашувларда «Мен учун овоз беринг. Сайлансам, ундай қиламан, бундай қиламан!...», деб ваъда беришмади, асосан айтишдики: «Сайловда ким учун овоз беришингиз ўз виждонингизга ҳавола».

Очиғи, баъзи ғанимларимиз ана шу муқобиллик одамлар ўртасида низо туғдиради, уларни бўлиб юборади, дея «ширин» умидлар ҳам қилишди. Лекин уларнинг бу ниятлариям амалга ошмади. Қайтанга, бу кураш жамиятни бирлаштиришга, осойишталикни янада мустаҳкамлашга ҳисса қўшди. У халқимизнинг жипслигини, эркпарварлигини, ҳалолпоклигини, иродаси нақадар мустаҳкамлигини, ор-номусли эканлигини яна бир карра намойиш этди.

25 декабрь куни 205 номзод Олий Мажлисга депутат этиб сайланди. Учтадан номзоднинг бирор нафари сайланмаган 38 та сайлов округида сайлов ҳақидаги Қонуннинг 43-моддасига биноан қайтадан овоз берилди (1995 йилнинг 8-январида), икки нафардан номзод қатнашиб, бирор нафариям сайловчиларнинг овозини ололмаган 7 та сайлов округида эса 22-январь куни қайта сайлов ўтказилди.

Муҳолифат вакиллари эса... буни «сайловлар бузилди, ҳеч қандай демократия бўлмади», деб жар солишди. Аксинча, бу ҳол курашнинг нақадар кескин ва демократик тарзда борганидан далолат бермайдими?

Яхшиси, бу хусусда кузатувчиларнинг фикрига қулоқ тутайлик:

Л. КЛАРК, АҚШнинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси. (У Тошкентдаги 29-Бошлиқ сайлов округининг 64-сайлов участкасида кузатувчи сифатида иштирок этди):

— Мен бу ерга анча барвақт келдим. Бугунги сайлов мамлакатингизда янги Конституцияга мувофиқ, демократик асосда ўтказилаяпти. Бу — жуда муҳим...

Седат АКАЙ, (халқаро Аденауэр фонди вакилли):

— Ўзбекистон раҳбари йўлбошчилигида мамлакатингизда демократия ривожланяпти ва олдга силжияпти. Қисқа давр ичида республикангиз демократик йўлга тушди ва бу бизни ниҳоятда хушнуд этяпти.

Ҳасан АБДУЖАЛИЛ, Индонезиянинг Ўзбекистондаги элчиси:

— Ўзбекистонда биринчи марта ўтказилган ушбу парламент сайлови демократик жамият қуриш борасида ташланган муҳим одим бўлди ва у мамлакатингиз ижтимоий ҳаётида катта аҳамиятта эгадир...

Ва буни ҳатто «Озодлик» радиоси ҳам тан олмай иложи қолмади. 25 декабрь куни унинг эшиттиришларидан бирида жумладан шундай дейилди:

— Чет эл дипломатларининг айтишича, Ўзбекистон аҳолисининг сиёсий онги кун сайин ўсяпти... Сайловлар Ўзбекистон тарихида йирик бурилиш бўлди...

Яна бир нарсани таъкидлаш лозимки, республикамизда сайловларни демократик тарзда ўтказиш бўйича маълум тажриба ҳам бор эди. Ўзбекистон собиқ СССР давлатлари орасида биринчи бўлиб кўппартиявийлик асосидаги сайлов тизимига ўтганди: 1991 йилнинг ноябрида Олий Кенгашда «Ўзбекистон Республикаси Президенти сайлови тўғрисида» қабул қилинган Қонун бунга яққол гувоҳ бўлади. Унинг 24-моддасида белгиланган тартибда рўйхатга олинган сиёсий партияларга Ўзбекистон Республикаси Президентлигига номзодлар кўрсатиш ҳуқуқи берилиши қайд этилган. Ушбу ҳужжат билан бир қаторда Олий Кенгаш худди ўша йили «Ўзбекистон Республикаси референдуми тўғрисида»ги Қонунни ҳам қабул қилганди. Ва 1991 йилнинг декабрида мамлакатимиз тарихида илк маротаба (Марказий Осиёда биринчи бўлиб) республика Президенти сайлови муқобиллик асосида ўтказилди.

1994 йилги сайловгача бўлган давр мобайнида эса жамиятни демократлаштириш, ҳуқуқий давлат барпо этиш йўлини янада кенгайтирадиган қатор Қонунлар ишлаб чиқилди. Олий Кенгаш 1993 йилнинг декабрида қабул қилган «Ўзбекистон Республикаси Олий Мажлисига сайлов тўғрисида»ги, «Халқ депутатлари вилоят, туман ва шаҳар Кенгашларига сайлов тўғрисида»ги Қонунлар шулар жумласидандир. Уларнинг лойиҳалари газеталарда чоп этилиб, кенг ва атрофлича муҳокамага қўйилди. Шунингдек, ушбу ҳужжатлар хорижий мутахассислар ҳамда сайлов ҳуқуқлари соҳасидаги таниқли олимлар томонидан ўрганилди ва юқори баҳоланди. Бу хусусда АҚШнинг мамлакатимиздаги элчиси жаноб Кларк шундай деганди: «Америкалик ҳуқуқшунослар Уюшмаси ҳам Ўзбекистоннинг сайлов тўғрисидаги Қонун лойиҳасини кўриб чиқди. Биз, айниқса, унинг охирги бандларига оид таклифларидан мамнун бўлдик...».

1994 йили амалиётда илк бор қўлланилган янги сайлов тизими эскиларидан жуда кўп жиҳатлари билан фарқ қилади-ки, қуйида уларнинг айримлари ҳақида сўз юритилади:

Биринчидан, сайлов комиссияларини тузишга бўлган муносабат мутлақо ўзгарган, уларнинг вазифалари кўлами аниқ белгиланган. Аввалги сайловларда сайлов комиссияларининг таркибига номзодлар меҳнат жамоалари, турар жойлар, ҳарбий қисмларда кўрсатиларди. Ва шу боис ушбу комиссиялар ана шу жамоалар, турар жойлар, шунингдек, комиссия таркибини тасдиқлаган Кенгашга, уни қўллаб-қувватловчи партияга, юқори сайлов комиссиясига ҳисоб беришга мажбур эди.

Янги Қонун эса комиссияларни бундай мутеликдан халос қилди. Унга биноан округ сайлов комиссияси Марказий сайлов комиссияси, участка сайлов комиссияси эса округ сайлов комиссияси томонидан ташкил этиладиган бўлди. Бу ўз навбатида барча поғоналардаги сайлов комиссияларининг якдиллик билан ишлашини таъминлади. Сайлов комиссиялари аъзолари сиёсий партияларнинг аъзоси бўлишлари мумкин эмаслиги ҳам мутлақо янги талабдир.

1994 йилнинг 5 майида Олий Кенгаш «Фуқаролар сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари тўғрисида» Қонун қабул қилди (Дунёда ҳеч қайси мамлакатда шунга ўхшаш бирортаям Қонун мавжуд эмас). Унда сайлов ҳуқуқларининг кафолатлари ҳақидаги ғоялар умумлаштирилган ва мустаҳкамланган. Фуқароларнинг сайлов ҳуқуқига уларнинг жинси, ирқи, миллати, тили, дини, эътиқоди, шахси, ижтимоий келиб чиқиши мутлақо таъсир қилмаслиги, яъни уларнинг Қонун олдида тенглиги алоҳида таъкидланган. Ушбу қоида олий даражадаги демократик ғояларга асосланганидан дарак беради. Гап шундаки, айрим давлатлар, жумладан Болтиқбўйидаги баъзи республикаларда сайловчиларни табақаларга бўлиш ҳоллари мавжуд. Шу боис ҳам у ерларда аҳолининг бир қисми овоз бериш ҳуқуқидан маҳрумдир.

Демак, сайловларнинг демократик тарзда ўтиши учун бизда нафақат ҳуқуқий негиз, балки маълум тажриба ҳам бор эди.

Сайловнинг муваффақиятли якунланишида сайловолди тайёргарлиги ҳам катта аҳамиятга эга. Ўзбекистонда бу тадбирга қизғин ҳозирлик кўрилди. Марказий сайлов комиссияси, округ сайлов комиссиялари, жойлардаги сайлов участкалари бу тадбирнинг Конституция, Қонунлар асосида ўтказилишини таъминлаш учун қўлидан келган юмушларни бажарди. Шунингдек, сайловчилар ўртасида ҳам катта тушунтириш ишлари олиб борилди.

1994 йил 14-16 ноябрда Тошкентда округ сайлов комиссиялари раисларининг уч кунлик семинар-кенгаши бўлиб ўтди. Унда Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раиси вазифасини бажарувчи Э. Халилов, Республика Конституциявий Суди раиси вазифасини бажарувчи Ш. Ўразаев, адлия вазири А. Мардиев, Марказий сайлов комиссияси раиси Қ. Аҳмедов ва бошқалар ўз маърузаларида 25-декабрдаги сайловларнинг хусусиятларини тўла-тўкис очишга ҳаракат қилишди.

Анжуманда айрим округ комиссияларидаги иш тажрибалари борасида ҳам ўзаро фикр алмашилди. Семинар-кенгаш қатнашчиларининг таклифларига биноан «Ўзбекистон» нашриётида (жудаям қисқа муддат давомида) ана шу анжумандаги маърузаю нутқлар ўзбек, рус, инглиз тилларида китобча ҳолида нашр этилиб, барча сайлов комиссияларига юборилди.

Семинар-кенгашда БМТнинг Ўзбекистондаги вакили Холид Малик, АҚШнинг Ўзбекистондаги элчиси Генри Л. Кларк, Россия элчиси Филлип Сидорский, Туркия элчиси Эрдуган Айтун, Германия элчиси Карл Хайнц Куна, Япония элчиси Укеро Могасаки, Франция элчиси Жан Поль Везиан, Буюк Британия элчиси Пол Бёрн, Аденауэр халқаро фондининг кузатувчиси Седат Акай, Украина элчиси В. Сметанин ва бошқа хорижий мамлакатларнинг дипломатлари сўзга чиқишиб, ўз мамлакатларининг сайлов тизими ҳақида гапиришди, республикамиздаги сайловолди ишларига катта баҳо беришди.

Умуман, хорижликлар Ўзбекистондаги ушбу сайловга жуда-жуда қизиқишди. Сайлов куни сайлов участкаларида овоз бериш ва овозларни ҳисоблаш пайтида қарийб ўттизта мамлакат, халқаро ташкилот ва ҳаракатлардан етмиш нафарга яқин кузатувчи, шунингдек «Рейтер», «Интерфакс» агентликлари, «Би-Би-Си» радиокорпорацияси, «Останкино» телекомпанияси, «Либерасъон» ва «Нойес цюрхер цайтунг» газеталари сингари чет эл оммавий ахборот воситаларининг мухбирлари иштирок этишди.

«Сизнинг сайловингиз, — деди АҚШнинг Ўзбекистондаги Фавқулодда ва Мухтор элчиси жаноб Генри Л. Кларк, — Америка Қўшма Штатлари учун нега муҳимдир? АҚШ ҳукуматининг фикрича, Ўзбекистондаги тинчлик ва барқарорлик Ўрта Осиёдаги тинчлик ва барқарорлик учун керак. Борди-ю, Ўзбекистонга можаро ўтса, дунёнинг бундан ҳам каттароқ майдонида ҳавфли ривожланишларга олиб келиши мумкин...».

Жаноб Кларкнинг ушбу жумлаларини ўқиб, Йўляхшиевнинг «Озодлик»дан туриб 1994 йил 18-декабрь куни айтган қуйидаги разил сўзлари яна ёдимга тушади:

— Сайловга қатнашманг. Мабодо сайлов участкасига боришга тўғри келса, номзодларга қарши овоз беринг, чунки у номзодлар ҳозиргача ҳам халқнинг анчагина мулкини талади. Бундан, кейин ҳам талашни давом эттиради...

АҚШ каби буюк мамлакат Ўзбекистондаги тинчлигу осойишталикни янада мустаҳкамлаш ҳақида куйиб-пишсаю, Йўляхшиев сингари «Бирлик»чилар, Н. Нормўмин каби «Эрк»чилар, уларнинг ҳомийлари ҳасад ёғида қоврилиб, ўз миллатдошларини сайлов — ушбу улкан сиёсий тадбирни бузишга даъват этиб, ўз юртларидаги осойишталигу тинчликка раҳна солишса... Бу она юртга шаккоклик, қолаверса, жиноят эмасми?!

А. Йўляхшиев: «номзодлар ҳозиргача ҳам халқнинг анчагина мулкини талади, бундан кейин ҳам талашни давом эттиради...», дея туҳмат гаплар тарқатгани учун ҳам жавоб бериши лозим. Мен Олий Мажлисга кўрсатилган номзодлар ва депутат бўлиб сайланганларнинг ҳаммасига таъриф бериб ўтирмайман (ҳар бир округдан бир нафардан депутат сайланди, яъни ҳар бир ноиб учун камида 40—45 минг одам овоз берди. Наҳотки, шунча киши ўзини талаганларга овоз берса?!). Уларнинг баъзиларини айтай: ёзувчи ва шоирлар Пиримқул Қодиров, Эркин Воҳидов, Абдулла Орипов, жаҳон таниган олимлар Шавкат Ўразаев, Асқар Холмуродов, Тўхтамурод Жўраев, Неъмат Иброҳимов, республика «Маҳалла» хайрия жамғармасининг раиси Шукур Темуров, дунёга машҳур санъаткор Фаррух Зокиров, ўз туманини юз фоиз газлаштирган, бутун қишлоқларини яхлит бир қурилиш майдонига айлантирган, Самарқанд тумани ҳокими Раҳима Ҳакимова... Булар ва парламентга сайланишган қолган депутатлар ҳам халқимизга фақат ва фақат эзгулик ато этиш учун жонларини жабборга бераётган инсонлардир.

Мақолани юртбошимизнинг қуйидаги сўзлари билан якунлашни истардим:

«Республика Олий Мажлиси ва маҳаллий Кенгашларга ўтказилган сайловнинг Ўзбекистон ҳаётидаги ўрни, унинг одамлар онгига таъсири катта бўлди. Зеро, унинг демократик руҳда, муқобиллик асосида ўтгани халқаро миқёсда ҳам юртимиз обрўсига обрў қўшди. Ўтказилган сайловнинг энг катта сиёсий аҳамияти — давлат бошқарув тизимини шакллантириб олганимизда. Энди асосий иш шу тизимни жонлантириш, уни улуғвор вазифаларни бажара оладиган ҳолга келтиришдан иборат.

Сайловда учта сиёсий-ижтимоий куч — Халқ демократик партияси, маҳаллий ҳокимлик вакиллари ҳамда «Ватан тараққиёти» партиясидан кўрсатилган номзодлар депутатлик мандати учун курашишди ва энг муносиблар бундай юксак ишончга сазовор бўлишди. Энди ҳар бир депутат уни қайси сиёсий куч тавсия этган бўлса, ўз амалий фаолиятида ана шу партия ёки ҳокимлик органининг дастурига амал қилиши, унинг ғояларини олға суриши даркор».

Анвар ЖЎРАБОЕВ.

БОЖХОНА ВА ХАЛҚАРО ИҚТИСОДИЙ АЛОҚАЛАР

Давлат солиқ қўмитаси Бош божхона бошқармасининг бошлиғи С. А. АЛИМБОЕВ билан суҳбат

— Собит Аҳмадович, мана, давлатимиз мустақилликнинг тўртинчи йилида одимлаяпти. Айтиш мумкинки, бу одимлар тобора дадил ва жадал бўлиб бормоқда. Бунда божхона хизматининг ҳам ҳиссаси йўқ эмас. Зеро, бу хизмат Ўзбекистон Республикасининг мустақиллиги билан кетма-кет туғилган эди. Орадан ўтган даврда унинг хизмат вазифалари характери ҳам бирмунча ўзгарди, чамаси. Кўпчилик одамлар эса божхона деганда ҳануз давлат чегараларида туриб ноқонуний олиб кетилаётган маҳсулот ва моддий бойликларни ушлаб қолишни тушунадилар. Аслида унинг вазифалари, ваколат доираси анча кенг.

— Тўғри айтдингиз. Республикада осойишталик, аҳолида эртанги кунга бўлган ишонч, барча соҳаларда рўй бераётган ижобий ўзгаришлар халқаро иқтисодий алоқаларни тобора ривожлантириб боришни тақозо этади. Айниқса, ҳозирги мураккаб ўтиш даврида, ҳаёт деярли ҳар куни янги-янги муаммоларни кўндаланг қўяётган бир пайтда дунё билан иқтисодий алоқаларни тартибга солиш механизмининг бир мурувват ҳисобланмиш божхонанинг фаолият доираси ҳам ўзгариб бориши табиий. Ўзгаришлар асосан Президентимиз Фармонлари ва ҳукумат қарорлари асосида йўлга солинмоқда. Масалан, илгари юзлаб турдаги озиқ-овқат ва саноат моллари ушлаб мусодара қилинаверган бўлса, Ўзбекистон Республикаси Президентининг 1994 йил 21 январдаги «Иқтисодийислоҳотларни чуқурлаштириш, хусусий мулк манфаатларини ҳимоя қилиш ва тадбиркорликни ривожлантириш чора-тадбирлари тўғрисида»ги фармонидаги иловаларга биноан фақат 10 турдаги мол-моддий бойликлар республикамиздан ташқарига олиб кетилиши таъқиқланган, яна 65 турдаги товарларни бож тўловлари тўлаш орқали қонуний йўл билан олиб чиқиб кетилиши мумкин. Яна шуни ҳам таъкидлаш керакки, Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамасининг 1994 йил 17 ноябрдаги қарорига биноан лицензия-рухсатномалар билан четга чиқариладиган стратегик (давлат аҳамиятига эга) товарлар тури 24 тадан 11 тага қисқартирилди. Бу ҳам ташқи иқтисодий алоқалар билан шуғулланувчи идоралар, ташкилотларнинг иш фаолиятини анча енгиллаштиришга сабаб бўлди. Бугун мустақил давлатимиз равнақи йўлида амалга оширилаётган тадбирлар, хусусан катта-кичик янги корхоналар фойдаланишга топширилгач, қишлоқ хўжалигидаги ислоҳотлар самараларини бера бошлагач, худо хоҳласа, бозору пештахталаримиз мол-маҳсулотларга тўлиб кетади ва ўшанда таъқиқларга эҳтиёж қолмайди. Аксинча, республика эҳтиёжидан ортган товарларни сотиш учун чет давлатлардан харидор қидиришга тўғри келади. Табиийки, божхона фаолияти яна «таҳрир» қилина боради.

Бугунги кунда эса, эртага ҳаёт ўзи киритадиган ўзгартиришлардан қатъий назар, божхона жамоаси ривожланиш ва ҳаракат дастурининг истиқбол режаларини белгилаб олиб, шу режа бўйича ишламоқда.

— Қандай режалар эканини эслатиб ўтсангиз?

— Марҳамат, биринчидан божхона ишини демократизациялаш томон йўналтирилган божхона қонунчилиги ва фаолиятига оид бошқа ҳужжатларни тубдан қайта кўриб чиқиш, бозор иқтисодининг оёққа туришига кўмаклашиш ва бизнинг божхона тартиб-қоидаларини жаҳон тажрибасига яқинлаштириш. Иккинчидан божхона постларини қуриш ва ободонлаштириш, замонавий техник воситалар билан жиҳозлаш, бошқа иншоотларни (божхона омборлари, юкларга ишлов берадиган) бунёд этиш. Учинчидан божхона тизимини компьютерлаштириш ва маълумотларга автоматик ишлов беришни жорий этиш. Тўртинчидан янгича шароитларда ишлашга қобил, малакали кадрларни тайёрлаш. Бешинчидан халқаро ҳамкорликни ривожлантириш, Ўзбекистон Республикасининг халқаро ташкилотларга, божхона ишлари бўйича халқаро Конвенцияга киришини таъминлаш. Ҳозир мамнуният билан айта оламизки, бу вазифаларнинг маълум қисми амалга ошди. Хусусан, Ўзбекистон божхона хизмати обрўли халқаро ташкилот — Божхоналар ҳамкорлиги Кенгашига аъзо. Бу эса бизга товарларни баёнлаш ва кодлаштириш тизимини қўллаш, божхона тўловлари ундириш мақсадида товарларни баҳолаш, божхона расм-русумларини соддалаштириш ва мувофиқлаштириш, божхона ишларини биладиган малакали кадрлар тайёрлаш бўйича фаолиятимизни такомиллаштириш имконини беради. Шунингдек, Европа Иттифоқи Комиссияси билан ҳамкорлик ўрнатганимиз ҳам Ўзбекистон миллий божхона хизматини ривожлантиришга катта ёрдам беради. Бу Комиссия ҳузурида МДҲ давлатлари божхона хизматларига техникавий ёрдам кўрсатувчи махсус Евробожхона ташкилоти тузилган ва улар бизга ҳақиқатан ҳам техникавий ёрдам кўрсатишмоқда.

— Масалан?

— Давлатимизнинг жаҳон миқёсидаги обрў-эътибори оша боргани сайин чет эллардан олиб келинадиган ва чет элларга жўнатиладиган юклар ҳажми ҳам жадал ортиб боряпти. Табиийки, бу билан баравар божхона ахбороти ҳам кенгаяди. Жумладан, Вазирлар Маҳкамасининг юкларни тўла баённомалашни жорий этиш тўғрисидаги 1993 йил 7 октябрдаги Қарори амалга киритилгач, МДҲ давлатларига жўнатилаётган баённомаланган юклар 6-8 бараварга кўпайди. Бу, ҳозирги босқичда пул маблағларини ўтказиш бўйича банклараро операциялар ишламаётган шароитдаги манзара. Яқин келгусида ўзаро тўловлар муаммоси ҳал этилгач, баённомаланган юк ҳажми кескин ортиб, йилига 1 миллион нусха юк-божхона баённомаси тўлдириш кутилмоқда. Бундай миқдордаги ахборотга ишлов беришни, сермеҳнат жараёнларни автоматлаштиришсиз тасаввур қилиб бўлмайди. Мана шуларни ҳисобга олиб, Вилоятлараро божхона статистикаси бошқармаси қошида программалаш ва компьютерлаштириш бўлими тузилди. Ўзбекистон Республикаси иқтисодиётини ривожлантириш учун божхона органларини компьютерлаштириш зарурати муҳимлигини тушунган дунёдаги ҳисоблаш техникаси ишлаб чиқарадиган бир нечта йирик фирмалар техника етказиб бериш бўйича ўз таклифларини билдирдилар. Бу ишнинг ниҳоятда жиддий ва масъулиятли эканини ҳисобга олиб, Бош божхона бошқармаси божхона органларига автоматлаштиришни босқичма-босқич жорий этадиган тадбирлар режасини тайёрлади ва бу режа ишлай бошлади. Ҳозир қатор вилоятлар божхона хизматларида замонавий ҳисоблаш техникаларидан, вилоятлараро такомиллашган алоқа воситаларидан кенг фойдаланилмоқда.

— Юқорида айтганимиздек, Ўзбекистон Республикаси жаҳон ҳамжамиятига тобора чуқурроқ кириб бормоқда. Ҳам сиёсий, ҳам иқтисодий жабҳаларда дунё тажрибасидан маълумки, экспорт-импорт олди-бердилардан ундириладиган бож тўловлари давлат хазинасини тўлдиришда салмоқли ўрин эгаллайди. Бу борада бизнинг давлатда ҳозирги аҳвол қандай ва уни янада яхшилаш, такомиллаштириш учун сизнингча нималарга эътибор бермоқ лозим?

— Кейинги пайтда хукуматимиз томонидан иқтисодий ислоҳотларни чуқурлаштириш, республика иқтисодиётига чет эл инвестицияларини жалб қилиш, ўз корхоналаримизнинг маҳсулот экспортини рағбатлантириш, четдан товарлар келтиришда божхона тўсиқларини олиб ташлаш бўйича дадил қадамлар қўйилди. Буларнинг барчаси ташқи савдони ривожлантиришга иқтисодий жиҳатдан мақбул шарт-шароитлар туғдиради, бу эса ўз навбатда ички эҳтиёж бозорини ҳимоя қилиш ва тўлдиришдаги қийинчиликларимизни енгиб ўтишга хизмат қилади.

Ривожланган хорижий давлатларнинг тажрибаси божхона тарифлари ҳозирги ташқи савдони бошқаришнинг муҳим элементи эканлигини кўрсатмоқда. Масалан, давлат импортда божхона божларини ундираркан, хориж молларининг нархи ўсиши учун шарт-шароит яратади, бу билан уларнинг рақобатбардошлигини камайтиради. Экспорт қилишда эса у ўз истеъмолчиларининг эҳтиёжларини қондирмаган ёки четга олиб чиқиш муайян сабабларга кўра мақбул бўлмаган молларни мамлакатдан олиб чиқишни тўхтатади.

Ҳозирги вақтда дунёнинг 100 дан ортиқ мамлакатида божхона тарифлари қўлланилади. Республикамиз ҳам ўзининг ташқи иқтисодий фаолиятини божхона тарифлари ёрдамида бошқаради.

Экспортга келсак, бор-йўғи 65 номдаги молга бож солинмоқда, қолган маҳсулотлар бож тўлашдан озод қилинган.

Экспорт ҳақида гапирганда, муайян имтиёзлар ҳозир ҳам мавжудлигини эътиборга олиш зарур. Чунончи, агар корхона ўзи ишлаб чиқарадиган маҳсулотни эркин муомаладаги валютада сотадиган бўлса, у божхона божини тўлашдан 50 фоизга озод қилинади. Республика улгуржи ярмаркаларида ва мол-хом ашё биржаларида миллий валютага харид қилинадиган экспорт моллари лицензияланмайди ва улар бож тўлашдан озод қилинади.

Бюджетни тўлдиришда акциз (ёндош) солиқларидан фойдаланиш бозор иқтисоди тараққий этган мамлакатлар амалиётида кенг қўлланилмоқда. Республика ҳукуматининг қарорига асосан 1994 йил 16 августдан бошлаб, четдан олиб келинаётган сигаретдан 40, папиросдан 25 фойиз миқдорда акциз солиғи ундирила бошланди. Бундан ташқари, Вазирлар Маҳкамасининг шу йил 13 декабрдаги қарорига асосан барча турдаги спиртли ичимликларга ҳам шундай солиқ жорий этилди.

— Собит Аҳмадович, ягона иқтисодий ҳудуд барпо этилгач, чегараларда йўловчиларнинг қўл юклари, агар алоҳида шубҳа туғдирмаса, енгил автомобилларнинг юкхоналари ҳам текширилмаяпти. Ҳолбуки, давлатимизга чет эллардан сотиб келтирилаётган камёб озиқ-овқат маҳсулотларини «қўлда» ташиб ҳам кўплаб олиб кетиш мумкин. Кўпчилик бир муштдан урса ўлдиради, бир чимдимдан берса тўйдиради, деган гап бор. Бунга қўшимча қилиб, бир ҳовучдан олса-қуритади, дейиш мумкин. Ҳозирги шароитда «қўл юки» деганда нимани тушунамиз ва республикамиздан ташқарига киши бошига олиб кетиш мумкин бўлган маҳсулотлар миқдори белгиланганми?

— Зарур масалани айтдингиз. Президентимизнинг 1994 йил 21 январдаги машҳур Фармонининг 6-иловасига кўра ун, шакар, чой, ёғ ва бошқа жами 10 турдаги маҳсулотни республикадан ташқарига олиб кетиш мутлақо таъқиқланган. Бироқ, йўловчилар қўл юкларида бу маҳсулотлардан қанча олиб кетиши мумкинлиги кўрсатилмаган, юқорида айтганимиздек, қўл юклари текширилмайди. Тажриба кўрсатаяптики, йўловчи автобуслари ва енгил машиналардаги сумкаларда, қопларда ана шу озиқ-овқат маҳсулотлари тўхтовсиз ташиб кетилмоқда. Уларни тўхтатиб олиб қолиш, олгандан кейин эса мусодара қилиш учун қонуний асос йўқ. Лекин, шунда ҳам божхоначилар қараб ўтиргани йўқ, масалан, қоплардаги 30-40 талаб нонларни божхона пости яқинидаги дўконларга топшириб, пули эгаларига бериб юборилаяпти. Бундан ташқари, Ўзбекистон Республикаси Давлат солиқ қўмитаси ва Молия Вазирлиги ҳамкорликда ишлаб чиққан қўлланмага асосан, товарларнинг хусусий тадбиркорлар олиб кетиши мумкин бўлган сўнгги миқдори белгиланди. Шунга биноан қиймати 10 минг сўмдан юқори бўлган товарларни (ташқарига олиб чиқиб кетиш мумкин бўлмаган товарлардан ташқари) божхона қонунларига биноан расмийлаштирган ҳолда олиб чиқишлари мумкин.

— Чет эллар билан иқтисодий алоқаларда улар ўз молларини бизга асли нархидан қиммат сотиши ёки биздаги айрим ишбилармонлар катта миқдордаги мол-маҳсулотларни шахсий манфаат эвазига чет элга арзонга сотиши воқеаларининг бўлиши табиий. Божхонамиз буларни аниқлаш иқтидорига эгами?

— Ҳа. Бу мақсадда божхона Марказий экспертиза лабораторияси ташкил этилган ва у ҳозир ёмон ишламаяпти. Лабораториянинг вазифаси — ташқи иқтисодий фаолиятга доир товарлар номенклатураси асосида мол-моддий бойликларнинг тўғри классификацияланишини ва ушбу товарлар учун тўғри бож ундирилишини илм-фан асосида назорат қилишдан иборатдир. Бу ерда кимёгар олимлар ишлашади. Шу йилнинг ўтган даври мобайнида уларнинг назорати туфайли турли корхона ва ташкилотлардан давлат ҳисобига 1,5 миллиардга яқин сўм-купон, 73 миллион сўм, 5 миллион рубль ва 5 минг 616 АҚШ доллари ундирилди. Масалан, Тошкент шаҳар 1-божхона постидан экспертизага олиб келинган мис симнинг халқаро кодлари ўзгартирилгани аниқланди. Бундан мақсад — 10 фоиз бож тўлашдан озод бўлиш. Юк жўнатувчи — «Ўзқишлоқхўжаликтаъминотсозлаш» («Узсельхозснабремонт») ташкилоти. Бу хатоликни лаборатория экспертизаси орқали аниқлаш натижасида давлат ҳисобига 149.234 сўм бож ундирилди. Агар худди шу воқеа ривожланган чет эл мамлакатларида рўй берса, юк давлат фойдасига сўзсиз мусодара қилинади. Яна бир мисол. Тошкентдаги «Фонд» деб аталмиш фирма 3 тонна солодка экстрактининг ҳар тоннасини 1 минг сўмдан баҳолаб, чет элга жўнатаётган экан. Текширишлардан маълум бўлдики, унинг таркибида ҳар бир грамм 62 АҚШ долларига баҳоланадиган глицирризин кислотасидан 450 килограмм бор экан. Унинг жами нархи 27,5 миллион АҚШ долларига тенг. Маҳсулот асл нархида сотилиши учун ўз давлатимизда қолдирилди. Афсуски, бунга ўхшаш мисолларни кўплаб келтириш мумкин.

— Мамлакатимизга келтирилаётган ва чет давлатларга жўнатилаётган юкларнинг ҳисоб-китобини ҳам божхона амалга оширадими?

— Худди шундай. Бунинг учун статистика бошқармаси ишлаб турибди. Унинг фаолиятига эндигина икки йил бўлса-да, анчагина ишлар қилинди. Жумладан, ҳукуматга 1993 йил якунлари бўйича эркин муомаладаги валютага тузилган контрактлар бўйича ташқи савдонинг божхона статистика-ҳисоботи тайёрлаб берилганидан бошлаб энди йилнинг ҳар чорагида бундай ҳисобот бериб борилмоқда. Мазкур ҳисоботни тайёрлашга ҳар бир туркум юк учун тўлдириладиган юкнинг божхона баённомасидаги маълумотлар асос қилиб олинади. Божхона статистикасига давлатимизга олиб келинадиган ва республикамиздан чет мамлакатларга жўнатиладиган барча юклар киритилади, бир давлатдан иккинчисига республикамиз орқали ўтадиган транзит юклар бундан мустасно. Бу ишлар қатор вилоятлар божхона хизматларида электрон ҳисоблаш машиналарида амалга оширилмоқда, уларни автоматлаштиришни такомиллаштириш бўйича яна тадбирлар ишлаб чиқилмоқда.

— Божхона фаолиятига бағишланган «Шаҳар бедарвоза эмас» кўрсатувида исковуч итларга кўзимиз тушиб қолди. Газетадаги эълонда божхонага кинологлар — ит билан ишлайдиган мутахассислар ишга таклиф қилинган.

— Тўғри, исковуч итларга эҳтиёж туғилиб қолганда уларни Ички ишлар вазирлиги бўлинмаларидан илтимос қилиб олиб турибмиз. Бир умр илтимос билан ишлаб бўлмайди-ку, шунинг учун божхонанинг кинология марказини қуришни бошлаяпмиз. Марказнинг асосий вазифаси-ижтимоий хавфли бўлган гиёҳвандлик воситалари, қурол-яроғ, ўқ-дори ҳамда портловчи моддалар контрабандасига қарши кураш ва бу мақсадларда фойдаланиш учун махсус ўргатиладиган итларни тайёрлашдан иборат.

— Табиийки, божхона ўзига хос мураккаб хизмат, божхона ходимининг вазифаси фақат ноқонуний олиб кетилаётган мол-маҳсулотни ушлаб қолиш билангина чекланмайди. Ана шундай серқирра, сермашаққат ҳамда кенг билимли бўлишни талаб қиладиган бу хизматда қайси мутахассисликдаги кишилар ишлайди ва кадрларни қаёқдан, қайси ўқув юртларидан оляпсизлар?

— Бу ҳам ечимини кутаётган муаммолардан бири, бироқ у давлатимиз ва ҳукуматимиз раҳбарларининг кўмагида секин-аста ҳал бўлмоқда. Бу борадаги қувончли бир воқеа — Олий таълим вазирлиги ва бизнинг раҳбар органимиз бўлмиш Давлат солиқ қўмитаси ҳамкорлигида божхона кадрларини тайёрлайдиган регионал Марказ ташкил қилинаяпти. Ҳозиргача биз ҳуқуқшунос, иқтисодчи, чет тиллар бўйича мутахассис кадрларни жамлаяпмиз, улар қисқа муддатли курсларда, семинарларда ўқиб махсус билим олишмоқда. Дания, Германия, Ирландия, Англия, Франциядан ташриф буюрган эксперт-йўриқчилар дарслар ўтган бу семинарларда 220 киши билим олди. Бундан ташқари, ходимларимиз Россия Федерацияси божхона академиясида малака оширмоқдалар, 8 нафар йигитни Европа Кенгаши Комиссияси томонидан Қозоғистонда ташкил қилинган икки йиллик ўқишга юбордик. Энди, бўлажак ўқув марказимиз бу муаммоларни кенг кўламда ҳал қилади. Марказнинг ишга туширилишини Марказий Осиё ва Қозоғистондаги ҳамкасбларимиз ҳам сабрсизлик билан кутишмоқда, бу ерда улар учун ҳам божхоначи кадрлар тайёрланади.

Булар ҳаммаси — мустақил давлатимизнинг буюк келажаги сари қўйилаётган дастлабки одимлар дейиш мумкин.

Биз ҳаммамиз буюк келажак пойдеворини қураётганимизни унутмасаккина илҳом билан, кўтаринки руҳда, ишонч билан меҳнат қиламиз. Шу ўринда муҳтарам Президентимиз Ислом Каримовнинг ушбу гапи бот-бот қулоқларим остида эшитилиб тургандек бўлади: «Биз келажакка катта ишонч билан қараяпмиз. Ҳар биримиз шу муқаддас заминга фарзандлик бурчимизни тўғри ва тўлиқ англаб, ўз иш жойимизда ва ўз масъулиятимизни бўйинга олиб, фидойилик билан меҳнат қилсак марра бизники.

Бизнинг ниятимиз пок. Мақсадларимиз улуғ ва олижаноб. Халқимизнинг меҳнати ва муддаосини Оллоҳ таолонинг ўзи қўллашига имонимиз комил».

— Суҳбатингиз учун раҳмат. Шу пок ниятлар сизларнинг улуғ ишларингизда ҳам ҳамиша мададкор бўлсин.

Ҳ. ОЛИМОВ суҳбатлашди.

САЙЁРАМИЗ САДОСИ

ТАИЛАНД 23-ЎРИНГА ЧИҚИБ ОЛДИ

Таиланд иқтисодий ўсиш суръатлари бўйича Корея ва Индонезиядан ўтиб, ривожланган давлатлар ичида 23-ўринга кўтарилди.

Ишбилармон доираларнинг таъкидлашича, Таиланд жаҳонда иқтисодий ривожланишнинг барқарорлиги бўйича тўққизинчи ва экспортнинг рақобатга бардошлилиги жиҳатидан саккизинчи, банк хизмати кўрсатишда эса 14-ўринда экан.

ОСВЕНЦИМ — ТАРИХИЙ САБОҚ

Немис фашистларининг Польша ҳудудида қурган ўлим лагери Освенцимга барҳам берилганига 50 йил тўлди.

Шу муносабат билан Германия раҳбарлари нацистлар зўравонлигини қоралаб, жаҳон жамоатчилигини ушбу мудҳиш воқеадан сабоқ олишга чақирди.

Канцлер Гельмут Коль Освенцим Германия тарихида энг қора ва мудҳиш саҳифа бўлиб қолажагини айтиб, бу каби фожеанинг такрорланишига йўл қўймаслик кераклигини таъкидлади.

ВАКОЛАТХОНАЛАР ОЧИЛДИ

Вьетнам Социалистик Республикаси ва АҚШ ҳукумати ўртасида ахборот алмашиш тўғрисида битим имзоланди. Битимга кўра, икки давлат пойтахтларида ваколатхоналар иш бошлади.

«Бу ҳали икки давлат ўртасида дипломатия алоқалари ўрнатилди, деган гап эмас, — дея таъкидлади АҚШ ҳукуматининг Ханойдаги вакили, — ушбу масала Вьетнам уруши даврида бедарак йўқолган америкалик аскарлар масаласининг қай даражада ҳал этилишига кўп жиҳатдан боғлиқ».

САФАР РЕЖАЛАШТИРИЛДИ

АҚШ ҳарбий кучлари штаб бошлиқлари қўмитаси раиси генерал Жон Шаликашвили март ойида Аргентинага сафар қилишни режалаштирмоқда.

Генерал Жон Шаликашвили сафар давомида мазкур мамлакат мудофаа вазири Оскар Камилион, ҳарбий қўмондонлик раҳбарлари ва давлат арбоблари билан учрашишни кўзда тутмоқда.

ЛИВАНГА АМАЛИЙ ЁРДАМ

Канада ҳукумати Ливанга 4 миллион доллар миқдорда ёрдам кўрсатишга қарор қилди.

Бу маблағ мамлакат иқтисодиётини тиклашга сарфланади.

Канада Ливаннинг мустақиллик йўлидаги ҳаракатларини маъқуллаб, унинг ҳудудий бутунлиги таъминланиши учун Исроил қўшинларини олиб чиқиб кетиш борасидаги уринишларини қўллаб-қувватлашини билдирди.

ТАШРИФ КЕЧИКТИРИЛДИ

Филиппин вице-президенти Жозеф Эстрада Жакартада Индонезия Президенти Сухарто билан учрашиб, ўз мамлакати раҳбари Фидел Рамоснинг таклифномасини топширди.

Индонезия Президенти Сухарто ўз навбатида Жозеф Эстрадага Манилага режалаштирилган сафари келгуси йилга қолдирилганини маълум қилди.

МАРОСИМДА ҚАТНАШДИ

ГФР молия вазири Тео Вайгель Украинага келди.

У Украина Президенти Леонид Кучма, Бош вазирининг биринчи ўринбосари В. Пинзеник, Бош вазир ўринбосари И. Митюков ва бошқа расмий кишилар билан учрашади. Шунингдек, Т. Вайгель Германиядан олиб чиқиб кетилган собиқ совет ҳарбийлари учун Киевда қурилган 1696 квартирали турар жой шаҳарчасининг очилиш маросимида ҳам иштирок этади.

КАТТА БАЙРАМ

31 январь куни Қалмиқ, Бурят ва Тува халқлари янги йилни кутиб олдилар.

Ушбу сана цеган-сар — будда худосига сиғинувчилар учун энг катта байрам ҳисобланади. Тувада мана беш йилдирки мазкур сана иш куни ҳисобланмайди. Ушбу байрамда халқ сайллари, спорт ўйинлари, концертлар уюштирилади.

БОШ ВАЗИР ФИКРИ

Россия Федерацияси Европа Иттифоқига кириш учун ҳали тайёр эмас, деди Франция Бош вазири Эдуар Балладюр «Дерньер нувель дъальзас» газетаси мухбири саволларига жавоб берар экан.

Россиянинг Чеченистонда олиб бораётган сиёсати унинг Европа Ҳамкорлик ва Хавфсизлик Ташкилоти олдида олган мажбуриятларини қўпол равишда бузади, деб таъкидлади у.

РАД ЭТДИ

Литва миллий хавфсизлик департаменти директори Юргис Юргялис Литва махсус хизмати ходимлари Россия ҳудудида ва Чеченистонда яширин фаолият олиб бормоқда, деган хабарни қатъиян рад этди.

У Россия газеталарида Москвада истиқомат қилаётган собиқ Литва ССР «КГБ»сининг генерали Цаплинни Литва миллий хавфсизлик хизмати ходимлари ўлдирган, дея тарқатган хабар муносабати билан ушбу баёнотни берди.

ВАҚФ

У гоҳ мулк, гоҳ жамғарма шаклида асрлар давомида диёримизда фаолият кўрсатиб келган

Бугунги кунда «Ўзбекистоннинг фахри бўлиб бутун оламни лол қолдираётган Бухоро, Самарқанд, Хива шаҳарларидаги осори-атиқаларни бунёд этишда ҳам унинг хизмати катта бўлган. Ўтмишда масжид-мадрасалар шароитини яхшилаш ҳамда нашриёт соҳасини ривожлантиришда ҳам вақф маблағ сарфлаганини таъкидлаш лозим. Вақфнинг моддий маблағдан ташқари ер-суви, бинолари, боғ-роғлари, катта китобхоналари мавжуд бўлган. Ана шу ашёларнинг ҳаммаси, холисаниллилоҳ, халқ учун хизмат қилган. Шунингдек, камбағал, етим, ногирон кишиларни моддий жиҳатдан таъминлашда ҳам вақфдан фойдаланилган. Афсуслар бўлсинки, қатағон йилларида ушбу муқаддас анъанамиз оёқ ости қилинди, мулклар тортиб олинди. Лекин, ҳозирги кунгача халқ ўртасида вақфни муқаддас билиб, уни асраб авайлаб юрганлар бор. Миллий анъаналаримиз тикланаётган бугунги саодатли кунларда ота-боболардан мерос бўлган вақфни ривожлантириш ва унинг воситасида келажак авлодларимиз учун хайрли ишларни амалга ошириш ўринлидир. Шунинг учун ҳам ўтган йили истиқлол самараси ўлароқ Вазирлар Маҳкамаси ҳузуридаги Диний ишлар қўмитаси ташаббуси билан «Вақф» хайрия жамғармаси ташкил этилган эди.

У республикамиздаги энг кенжа ҳайрия жамғармаларидан бири ҳисобланади. «Вақф»нинг асосий мақсади ногирон, кўп болали ҳамда кам таъминланган оилаларга ёрдам бериш, фуқаролар дилида эртанги кунга умид, келажакка ишонч уйғотиш, иймон, инсоф ва эътиқодни мустаҳкамлашдан иборат. Ана шу ниятда жамғармамизга кўплаб жонкуяр уламолар, ишбилармон ва тадбиркорларни жалб этдик. Аҳлоқ ҳамда одоб мавзуларида суҳбат, учрашув ўтказиш режаларини тузди. «Вақф» жамғармаси қаровсиз, ҳароба ҳолига келиб қолган мадрасаларни тиклашда ва у ерда ўқиётган талабалар аҳволини яхшилашда моддий ёрдам кўрсатади. Жамғарма мавжуд нашриётлар билан шартнома тузиб, китоб, қўлланма ва маълумотномалар чоп этади, уларни амалдаги қонунга мувофиқ сотади.

«Вақф» ҳайрия жамғармасининг маблағи ва молиявий фаолияти фуқаролар томонидан бериладиган хайр-эҳсон, жамоат ташкилотлари, давлат органларидан тушган ҳайрия, ҳадя, мерос қолдириш ва кичик корхоналар келтирган даромадлар ҳисобидан ташкил топади.

Пайғамбаримиз Муҳаммад саллоллоҳи алайҳи вассоллам «Аддаллу алалхайр кафонлихи», яъни яхшиликка далолат қилгувчи киши ўша савобли ишни айнан ўзи бажарганлик ажрини Аллоҳдан олғусидир, деб марҳамат қиладилар.

Яхши ният билан қилинган иш яхшиликлар келтириши табиий. Модомики, шундай экан бизни республикамиз фуқаролари ҳар жиҳатдан қўллаб-қувватлайдилар, деб умид қиламиз.

С. НОРМАТОВ,
«Вақф» ҳайрия жамғармасининг раиси.

ҚЎШМА КОРХОНАГА АСОС СОЛИНДИ

Охунбобоев шаҳридаги «Сардор» ҳиссадорлик жамияти ишбилармонлари саъй-ҳаракати билан шу корхона қошида тиббиёт пахтаси ишлаб чиқаришга ихтисослашган Ўзбекистон-Руминия қўшма корхонасига асос солинди.

Ҳозир ишлаб чиқариш бинолари таъмирдан чиқарилиб, Руминиядан келадиган дастгоҳларни ўрнатиш учун тайёрлаб қўйилди. Руминиядан тез орада мутахассислар, керакли жиҳоз ва дастгоҳларнинг келиши кутилмоқда. Йилига бир ярим минг тонна тиббий пахта ишлаб чиқариш қувватига эга бўладиган «Саломатлик» қўшма корхонаси шу йилнинг иккинчи чорагида дастлабки маҳсулотини чиқара бошлайди.

(ЎзА).

Учкўприк ип йигирув фабрикасида 700 дан зиёд хотин-қизлар меҳнат қилишади. Фабрика маъмурияти уларнинг унумли меҳнат қилишлари учун доимий ғамхўрлик кўрсатиб келаётир. Фабрика қошида болалар боғчаси, тиббий хизмат хонаси, сауна ишлаб турибди. Ишчи-хизматчиларни ижтимоий ҳимоялашга катта эътибор берилаётганлиги боис корхонада меҳнат унумдорлиги тобора ўсмоқда.

СУРАТДА: жамоанинг илғор ип йигирувчиси Манзурахон Ғофурова.

Т. ҲАМРОҚУЛ олган сурат.

• *Тожикистон янгиликлари*

ЭРКИН НАРХЛАР

Республикада халқ истеъмоли молларининг айрим турларига эркин бозор нархлар жорий этилди. Январь ойидан бошлаб қанд, гуруч, тухум ва гўшт эркин нархларда сотилмоқда.

Ҳукумат ўзининг бу қадамини қуйидагича изоҳламоқда: кейинги пайтда хом ашё ва озиқ-овқат маҳсулотларининг таннархи ошди, темирйўл хизмати ҳақи кўпайди. Устига таннарх ва сотилиш баҳоси орасидаги фарқни қоплаш учун жумҳурият бюджетида зарур маблағ топилмаяпти.

ҲОВЛИ ОЛМА, ҚЎШНИ ОЛ

Яхши, чин дўст мудом оғир кунларда билинади. Тожикистон бошига оғир кунлар тушганда биринчи бўлиб энг яқин қўшнилари — Ўзбекистон ва Қозоғистон ёрдам қўлларини чўзишганди. Бу қадрдонлар ҳозирги қиш қирчилламасида ҳам дўстларини ёлғизлатиб қўйишмаяпти.

Ўзбекистондан кейин Қозоғистон Тожикистонга ғалла жўнатди. Қайроққумдаги «Темурмалик» ишлаб чиқариш бирлашмасига Қозоғистоннинг Кустанай вилоятидан 70 вагон буғдой келди.

Янги йилнинг дастлабки ойидаёқ мазкур бирлашмага 220 вагон ғалла келди. Бу аҳолини 40 кун давомида нон билан таъминлаш имконини беради.

НОВ ВУНДЕРКИНДЛАРИ

Нов туманидаги ўзбек мактаб-лицейи ўқувчилари ҳар йили жумҳурият олимпиадаларида ғолиб чиқишмоқда. Бу илм даргоҳининг талабаларидан ўнлаб нафари ҳар йили олийгоҳларга имтиҳонсиз қабул қилинмоқдалар. Мактаб-лицей ўқувчиси Раъно Нуъмонова ўтган йилги танловда ғолиб чиқиб, Америкага ўқишга юборилганди. Бу йилги танловда эса бир эмас, тўрт нафар новлик вундеркинд америкалик мутахассислар эътиборини қозонишди. АҚШнинг Тожикистондаги элчиси рафиқаси Стенли Жек уларнинг инглиз тилида эркин гапиришларига ҳам, бошқа илмий қобилиятларига ҳам юқори баҳо берди. Энди бу ўғил-қизлар ҳам Америкада ўқишади.

Ўринбой УСМОН.
Хўжанд.

Ўзбекистон Республикаси Президенти девони жамоаси девоннинг масъул ходими Ҳусан Муҳиддинович Эшонхўжаевга волидаи муҳтарамаси

Шарифа ЭШОНХЎЖАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур таъзия изҳор этади.

Ўзбекистон Республикаси Давлат архитектура ва қурилиш қўмитаси жамоаси илмий бошқарма бошлиғи Қ. М. Жумаевга волидаи муҳтарамалари

Робия ая ЖУМАЕВАнинг

вафот этганлиги муносабати билан чуқур ҳамдардлик билдиради.

• *Табобатимиз фидойилари*

ТОШБАҚА 300 ЙИЛ, БУРГУТ 170 ЙИЛ ЯШАГАНДА, НАҲОТКИ ҲАР БИР ИНСОН КАМИДА 100 ЙИЛ УМР КЎРМАСА?

Одам умрини қандай узайтириш мумкин... Ўзбек жарроҳи, профессор Раҳим Муҳаммедов ҳозир ана шу мавзуда ҳам изланишлар олиб бораяпти

Раҳим ўрта мактабни тугатгандан уч кундан сўнг уруш бошланиб қолди. Акаси Валини олиб кетишди. Ўсмир бўлганлиги учун уни вақтинча фронт орқасида қолдиришди.

Ёғ заводида оддий ишчи бўлиб ишлади. 1943 йилнинг бошида унга ҳам чақирув қоғози келди: Гомель пиёдалар командирлари тайёрлаш ҳарбий билим юртига ўқишга юборишди. Билим юрти вақтинча Каттақўрғон шаҳрига кўчириб келтирилган эди. У ерда олти ой ўқиди. Сўнгра фронтга отланди. Ёш командир 1-, 2-Украина, 1-Белоруссия фронтларида фашистларга қарши жанг қилди. Сўнгра Ғарбий Украина ва Белоруссиянинг душмандан озод қилинган ҳудудларида ҳокимиятни тиклаш ишларида қатнашди. 1947 йилда армия сафидан бўшатилди. Уруш даврида икки марта ярадор бўлди ва бир марта контузияни бошидан кечирди.

Айрилиқ йиллари ўтди. Соғинч билан туғилиб ўсган шаҳри — Қовунчига қайтганида отаси оламдан ўтган эди. Уруш касофати, етишмовчилик, турмуш ўртоғидан бевақт ажралиш ойиси Каромат аяни ҳам касалванд қилиб қўйганди. Истеъфодаги зобитни шаҳар санитария инспекцияси бошлиғига ёрдамчи қилиб тайинлашди. Бир куни онаси қаттиқ бетоб бўлиб қолди. Поликлиникага бориб, шифокорга мурожаат қилди, аҳволни тушунтирди.

— Иш вақтим тугади, чарчадим, боролмайман, — деди сўзини чўрт кесиб врач. Раҳимжон инсонларнинг оқибатсизлигидан ранжиди. Касалхона бош врачи Деҳқон Ниёзовнинг уйига қўнғироқ қилишга мажбур бўлди. У кишининг ёрдами туфайли ойисининг ҳаёти сақлаб қолинди.

Шу воқеа сабаб, «Албатта доктор бўламан!» дея ўзига ўзи қасамёд қилди. Раҳимжон шаҳар соғлиқни сақлаш бошқармасининг тавсияси билан 1948 йили Тошкент медицина институтига ўқишга кирди. Уни аъло баҳолар билан тугатгач, илмий иш билан шуғулланди. Тинимсиз изланишлар, амалий тажрибалар. Ниҳоят, 1959 йили номзодлик диссертациясини ҳимоя қилди.

...1968 йил кузи Раҳим Муҳаммедович учун ҳам кўп йиллик илмни тўплаш ва докторлик даражасини олиш учун катта синовдан ўтиш даври бўлди. Унинг «Кекса ёшдаги беморларнинг касалликларини жарроҳлик йўли билан даволаш» мавзуидаги докторлик иши нафақат ёш олим ҳаётида, балки институт илмий жамоатчилиги ўртасида ҳам катта воқеа бўлди. Кўп ўтмай уни умумий жарроҳлик кафедрасига мудир қилиб тайинлашди. 1970 йилда профессор унвони... Кейин ўн йил давомида институтда ўқув ишлари бўйича проректорлик...

Ёшларга билим бериш, амалиётда ўз тажрибасини ўргатиш билан бирга бир қатор қўлланмалар ҳам ёзди. У ошқозон — ичак яраси касаллигини ваготомия йўли билан даволаш бўйича собиқ СССРда биринчи бўлиб 1975 йилда асар ёзди. Бу асар ўша вақтда ҳар бир жарроҳ учун муҳим қўлланма бўлиб хизмат қилди. Профессор Раҳим Муҳаммедовичнинг бой тажрибасини, ташкилотчилик қобилиятини ҳисобга олиб, уни Андижон тиббиёт институтига ректор қилиб тайинлашди. У етти йил давомида водийдаги улкан табобат институтига етакчилик қилиб, жуда кўп ибратли ишларни амалга оширди.

Пойтахтга қайтгач, яна ўзининг севимли ишига шўнғиб кетди. Талабаларга сабоқ бериш, беморларни жарроҳлик йўли билан даволаш...

Кексалик умрнинг гултожи, дейишади. Биз нуроний одамлар деганимизда, кўз олдимизга 70-80, қолаверса, 90 ёшлардаги чол-у кампирлар келади. Лекин, аслини олганда, тиббиёт нуқтаи назаридан қараганда, бу умр ўлчови кексалик учун охирги чегара эмас. Уларнинг ёшига умр қўшиш, кексаларни жарроҳлик йўли билан даволаш Муҳаммедовнинг асосий илмий ишларидан бири ҳисобланади.

Тошбақа 300 йил, бургут 170 йил яшаганда, наҳотки инсон 100 ва ундан кўпроқ йил яшай олмаса, — дейди Раҳим ака. — Тўғри яшашни билмаган, ўз меҳнатидан лаззатланмаган, ҳаётни фақат айш-ишрат деб билувчи кишиларнинг умри қисқа бўлади. Фақат ҳалоллик билан узоқ умр кўриш мумкин. Дунёга машҳур бўлган кўплаб алломалар, ёзувчи-ю санъаткорлар ўз ишидан беҳад қониқиш ҳосил қилганликлари учун ҳам уларнинг умрига умр қўшилаверган. Масалан, юнон драматурги Софокл ўзининг «Шоҳ Эдип»ини тўқсон ёшида ёзиб тугатган. Мусаввир Тициан 99 ёшида шундай санъат асарлари яратдики, ундан ҳамон завқланадилар.

Раҳим ака босиб ўтган умр йўли, қувонч ва ташвишларга тўла ҳаёти билан ҳақли равишда фахрланса арзийди. У киши ўтган даврда 350 дан ортиқ илмий иш эълон қилди. Шулардан 12 таси монографик асардир, 48 таси эса методик қўлланма.

Отахон шифокорнинг ибратли ҳаёт йўли фарзандларига ҳам ўтган: ўғли Муҳаммадкамол тиббиёт фанлари номзоди, қон-томир жарроҳлиги соҳаси бўйича етакчи мутахассислардан бири. Қизи Динора кўз шифокори бўлса, Лолахон тиш докторидир.

Ўзбекистонда хизмат кўрсатган фан арбоби, медицина фанлари доктори, профессор Раҳим Нурмуҳамедов 70 ёшни қаршилаяпти. У умрининг 53 йилини халқимизнинг соғлигига бағишлади. Мамлакатимиз мустақилликка эришган ҳозирги кунларда ҳам тиббиёт тараққиётига салмоқли ҳисса қўшиш учун куч-ғайратини, тажрибасини аямаяпти. Олим айни кунларда ҳам ўзи мунтазам илмий иш олиб бораётган геронтология соҳасига содиқ қолиб, умрни узайтиришдек савоб ишга бош-қош бўлмоқда.

«Одамларнинг соғлиги — менинг бахтим», — дейди ҳар гал Раҳим ака.

Жаббор РАЗЗОҚОВ.

• *Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт • Спорт* •

«НЕФТЧИ» — ОСИЁДА УЧИНЧИ

Таиландда футбол бўйича Осиё чемпионлари кубогининг финал ўйинлари ўтказилди. Мамлакатимиз чемпиони Фарғонанинг «Нефтчи» жамоаси ярим финалда Таиланднинг «Гай Фермес» жамоаси билан учрашди.

Ушбу ўйиннинг асосий вақтида кучлар тенг келди — 2:2. Тўпларни ҳамюртларимиздан Неъматилло Қутибоев ва Сергей Андреев киритишди. Қўшимча белгиланган вақларда ҳам ҳисоб ўзгармади. Ўн бир метрлик жарима тўпларини тепиш бўйича омад майдон эгаларига кулиб боқди. Улар умумий ҳисобда 5:2 натижа билан ғалаба қозонишди.

Ярим финалнинг бошқа бир учрашувида Катарнинг «Ал-Арабий» ва Жанубий Кореянинг «Луха Чунма» жамоалари ўзаро куч синашишди. Унда катарлик футболчилар ғолиб чиқишди.

Учинчи ўрин учун баҳсда ҳамюртларимиз Жанубий Корея чемпионини 1:0 ҳисобида мағлубиятга учратди. Учрашувдаги ягона тўпни ўтган йилги мавсумнинг энг сермаҳсул тўпурари Равшан Бозоров ўйиннинг иккинчи қисмида 11 метрлик жаримадан киритди.

Шундай қилиб, «Нефтчи» Осиё чемпионлари турнирида фахрли учинчи ўринни эгаллаб, 20 минг АҚШ доллари миқдордаги мукофотни қўлга киритишди.

Расул ЖУМАЕВ,
«Халқ сўзи» мухбири.

• *Беллашувлар, ғолиблар...*

ТЎҚҚИЗТАДАН ТЎРТТАСИ ҚОЛДИ

Швейцариянинг Лозанна шаҳрида Халқаро олимпиада қўмитаси (ХОҚ) махсус гуруҳининг йиғилиши бўлди. Унда 2002 йилги қишқи Олимпиада ўйинларини қаерда ўтказиш масаласи кўрилди.

Маълумки, шу кунгача қишқи Олимпиада ўйинларини қабул қилишга 9 та шаҳар даъвогарлик қилаётган эди. ХОҚ махсус гуруҳи ана шу тўққиз шаҳардан тўрттасини танлади. Булар Остерзунд (Швеция), Солт-Лейк-Сити (АҚШ), Квебек (Канада) ва Сьон (Швейцария) шаҳарларидир. Хўш, 2002 йилда қишқи Олимпиада ўйинлари Шимолий Америка қитъасида ўтказиладими ёки Европада? Бу июнь ойида Халқаро олимпиада қўмитасининг Будапештда ўтказиладиган 104-сессиясидан сўнг маълум бўлади. Шуни авдалдан айтишимиз мумкинки, ҳозирча Солт-Лейк-Сити шаҳрининг рейтингги анча юқори.

ЧЕМПИОНЛАР ЯНА ЮҚОРИ НАТИЖА КЎРСАТИШДИ

Пойтахтимизда бадминтон бўйича республика очиқ биринчилиги ўтказилди. Унда мамлакатимизнинг 76 нафар спортчиси қатнашди.

Турнирда деярли кутилмаган натижалар қайд этилмади. Якка баҳсларда бу сафар ҳам Ўзбекистоннинг кўпкарра чемпионлари Олег Саватюгин ва Юлия Якобсон ғолиб чиқишди.

Эркаклар ўртасидаги жуфтлик баҳсларида Андрей Битиев ва Альберт Ҳасанов, аёллар беллашувларида Якобсон ва Гальченко юқори поғонага кўтарилишди. Аралаш баҳсларда собиқ СССР чемпионатларининг икки карра ғолиблари Битиев ва Гальченко жуфтлиги муваффақият қозонди.

АНДИЖОНЛИКЛАР ҒОЛИБ

Чирчиқда кросс бўйича Ўзбекистон қишки чемпионати ниҳоясига етди. Андижонлик югурувчилар барча турлар бўйича фаол қатнашиб, 326 очко жамғаришди ва республика енгил атлетика федерациясининг талабларини бажаришди.

Якка баҳсларда Василий Андреев (12 км), Ҳасан Раҳимов (8 км), Азамат Низомов (5 км) юқори натижа кўрсатишиб, Ўзбекистон чемпионлари бўлишди.

Р. ЭРМУҲАММАД,
«Халқ сўзи» мухбири.

• *Долзарб мавзу*

ЗАҲАРЛАНИШДАН ЭҲТИЁТ БЎЛИНГ

Республика санитария-эпидемиология бош бошқармаси мутахассиси А. Бойқулов билан суҳбат

— Аноқул ака, кейинги вақтларда аҳоли ўртасида озиқ-овқат маҳсулотларидан заҳарланиш ҳолатлари учраётганининг сабаби нима?

— Бунга сабаб сифатсиз тайёрланган кўлбола консерва маҳсулотлари, спиртли ичимликлар, таркибида алколоид модда тутувчи эшакмия, кампирчопон каби ўт уруғлари аралашган буғдойдан тортилган ун. Бундай ҳолатлар, асосан, Самарқанд, Жиззах, Қашқадарё, Навоий, Бухоро, Тошкент ва бошқа вилоятларнинг айрим туманларида учраб турибди. Масалан, Ғаллаорол туманида ўндан ортиқ киши заҳарланиб, улардан икки нафари дунёдан кўз юмди. Самарқанд вилоятининг Нуробод туманидаги «Улус» жамоа хўжалигида уй шароитида тайёрланган консервани истеъмол қилиш оқибатида эса бир оилада икки гўдак нобуд бўлди.

— Бундай воқеаларнинг олдини олиш мақсадида Республика санитария-эпидемиология бош бошқармаси қандай ишларни амалга оширди ва оширмоқда?

— Овқатдан заҳарланишнинг олдини олиш ниятида ҳозирги кунда жойларда тушунтириш ишлари олиб бориляпти, радио, телевидение орқали республика Соғлиқни сақлаш вазирлиги ходимлари суҳбатлар ўтказиб, матбуотда қатор мақолалар эълон қилишди. Шунингдек, Қорақалпоғистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси, вилоятлар ва барча ҳудудий ҳокимият раҳбарлари зиммасига жойлардаги тегирмонларда тозаланмаган буғдойларни тортмаслик, аҳолига дон маҳсулотларининг таркибида заҳарли алколоид моддалари бор бегона ўт уруғларидан тозаламай тарқатмаслик, ун ва ун маҳсулотларини доимий назорат қилиб бориш вазифаси юклатилди.

Суҳбатдош: Файзулла БОБО ДЎСТ
«Халқ сўзи» мухбири.

ВИЛОЯТЛАР ТЕАТРЛАРИНИНГ ЯНГИ СПЕКТАКЛЛАРИ

Олим Хўжаев номидаги Сирдарё вилоят мусиқали драма театри ижодий жамоаси янги саҳна томошаси билан мухлисларни хушнуд этдилар. Ўзбекистонда хизмат кўрсатган санъат арбоби Жўра Маҳмудов қаламига мансуб «Эҳ, овсинлар, овсинлар» деб номланган қувноқ саҳна асарининг илк намойиши театр шинавандалари билан гавжум ўтди. Спектаклни Адҳам Абдуллаев саҳнага олиб чиққан. Комедия руҳига мос саҳна безакларини Анорқул Бойбеков ишлаган. Спектаклдаги бош ролларни Ўзбекистон халқ артисти Шафоатхон Раҳматуллаева, Ўзбекистонда хизмат кўрсатган артист Абдулҳамид Ғофуров, артистлардан Шариф Жумаев, Ақидахон Ҳаитова, Гулжаҳон Дадабоева ва бошқалар ижро этишган.

Садриддин Айний номидаги Бухоро вилоят театри ижодий жамоаси эса ғалабанинг 50 йиллигига бағишлаб саҳналаштирилган «Аёллар салтанати» спектаклини намойиш эта бошлади. Спектаклни режиссёр Анваржон Азимов саҳнага олиб чиққан. Рассом Борис Ким саҳна безакларини яратган.

Йўлдош Охунбобоев номидаги Андижон вилоят мусиқали драма театри ижодий жамоаси эса Муродбой Низанов ва Меҳмонқул Исломқулов қаламига мансуб «Ноёб нусха» асарини саҳналаштирдилар.

Г. МУСАЕВА,
«Халқ сўзи»нинг жамоатчи мухбири.

• *Китоблар оламида*

«ШАРҚ» ТУҲФАЛАРИ

Мамлакатимиз ноширчилигида етакчи мақомга молик «Шарқ» нашриёт-матбаа концернининг Бош таҳририяти ва босмахонаси ўтган йилнинг сўнгги чорагида бир неча китобларни нашрдан чиқарди. Албатта, юртимиз китоб бозорининг барча эҳтиёжларини қондириш анча мушкул вазифа. Ҳозирги пайтда турли-туман давлат ва хусусий нашриётлар ҳар хил китобларни нашр этмоқдалар. Концерн ишлаб чиқариш маданиятининг юқорилиги, техника, технология имкониятларидан кенг ва моҳирона фойдаланиши чоп этилаётган китобларнинг юксак савияси ва тегишли сифатини белгиламоқда.

Бегали ҚОСИМОВ.
«МАСЛАКДОШЛАР»

Асримиз бошидаги ижтимоий-сиёсий дунёқараш ва адабий муҳитнинг фидойи тадқиқотчиси бўлган олимнинг мазкур китоби уч буюк маърифатпарвар-Маҳмудхўжа Беҳбудий, Сиддиқи-Ажзий ва Абдурауф Фитратларнинг ҳаёт йўли, ижодий ва сиёсий фаолиятига, уларнинг маърифий дунёқараши ва миллий истиқлолимиз йўлидаги курашга, қолаверса, тақдирларининг сўнгги онларига бағишланган илмий-оммабоп бадиаларни қамраган.

Сиз етук ва фидойи халқ фарзандлари ҳақида янгидан-янги маълумотларга эга бўласиз-да, истиқлолимизнинг нечоғли машаққатли ва залворли йўллардан кечганига имон келтирасиз.

Китоб «Истиқлол фидойилари» туркумига мансуб.

Улуғбек ДОЛИМОВ.
«ИСҲОҚХОН ИБРАТ»

Тўрақўрғонлик Исҳоқхон Ибрат домла бевосита мустамлака зулмини чекаётган Фарғона водийсида миллий маърифатимиз қаддини ростлаган истиқлолпарвар фидойиларимиздан бири эди. Ибрат ҳаёти, дунёқараши, сиёсий маслаги ва ижодий фаолиятидан ҳикоя қилувчи тадқиқотга унинг ҳеч қаерда чоп этилмаган бадиий меросидан намуналар ҳам илова этилган.

Асар «Истиқлол фидойилари» туркумига киради.

Зарифа САИДНОСИРОВА.
«ОЙБЕГИМ МЕНИНГ»

XX асрда яшаб ижод этган буюк ижодкорлар аксариятининг завжаи муҳтарамалари улар ҳақида хотиралар ёзганлар.

Жорий йилда таваллудининг 90 йиллиги республикамиз миқёсида кенг нишонланадиган мумтоз адибимиз Мусо Тошмуҳаммад ўғли-Ойбекнинг Зарифа аядек фасоҳатли ва нозиктаъб умр йўлдоши ёзган бу китоб адабиётшунос Наим Каримов таҳрири остида нашр этилди.

Бир-бирини севгувчи ва ардоқлагувчи икки қалб соҳибининг турли-туман воқеаларга бой болалигидан тортиб ҳаётларининг сўнгги кунларигача ҳикоя қилувчи мазкур хотиралар ўзбек адабиёти, аниқроғи, эндигина оёққа қалқиётган хотира мемуар адабиётида беназир янгилик сифатида қабул қилинмоғи шарт. Қаттиқ ва рангли муқовада босилган, Ойбек домла ва Зарифа аяларнинг турли даврларга оид суратлари, Ая чизган расмлар билан безатилган хотиралар китобхонни Ойбек оламига олиб кирадики, бу қадрият асарнинг маърифий-маданий қимматини белгилаган-қўйган.

Абу Абдуллоҳ РЎДАКИЙ, Бобо ТОҲИР.
«САЙЛАНМА»

Эътиборингизга ҳавола этилаётган Рўдакий шеърияти учқунлари сизни улуғ қалб соҳибининг маънавий юксаклигидан воқиф этса, Шайх Бобо Тоҳирнинг халқ йўлида ёзилган рубоийлари тасаввуф олами сари етаклайди. Бобо Тоҳирнинг ўз сўзлари билан айтадиган бўлсак:

Мен ул риндманки, номимдир Қаландар,
На хонумон, на уй кўрдим, на лангар.
Кўчанг кездим, чиқиб қолсанг мабодо
Фидо этмоққа бошимни муқаррар.

Шеърларни таниқли шарқшунос олим, халқаро Фирдавсий мукофотининг соҳиби Шоислом Шомуҳамедов таржима қилган.

Нашр Бобо Тоҳирнинг 1963 йили Теҳронда чоп этилган девонидан олинмиш гўзал суратлар билан безатилган.

Абулқосим ФИРДАВСИЙ.
«РУСТАМ ВА СУҲРОБ»

Машҳур шарқшунос Исан Рипканинг таърифича, «Шоҳнома» ўнлаб Шекспирларни ўз бағрига сиғдира олган буюк адабий обидадир». Ана шу кўркам обиданинг энг гўзал ва қайғули қиссаси Баҳодир Рустам билан Паҳлавон ўғли Суҳроб олишуви ва фарзанд ҳалокати қиссасидир. Таржимон Шоислом Шомуҳамедов авлодлар ўртасидаги зиддиятлар ва фалак гардиши ҳукмининг асосига қурилган фожеани моҳирона таржима этган.

Вилли МАЙНК.
«МАРКО ПОЛОНИНГ АЖОЙИБ ВА ҒАРОЙИБ САРГУЗАШТЛАРИ».

Германиялик таниқли адибнинг қиссаси буюк италъян сайёҳи Марко Поло ва унинг ҳамроҳларининг Чингизхон авлодлари салтанатига сафари башарият тарихидаги энг самарали ва такрорланмас саёҳат эканлигини бадиий кашф этиш замирига қурилган. Мағрибу Машриқни боғлаган Буюк Ипак Йўлининг турли манзилларида кечган саргузаштлар билан танишар экансиз, беихтиёр Италия, Рум, Эрон, Турон, Мўғулистон, Хитой, Япония, Ҳиндистон мамлакатларидаги маданиятга, табиатнинг гўзал манзараларига, қаҳрамонларнинг дунёқараши ва ҳаёлларига ошно бўласиз, саёҳатчиларнинг тақдири ва саргузаштларига шериклик ҳиссини туясиз.

Тоғай МУРОД.
«ОТ КИШНАГАН ОҚШОМ»

Истеъдодли адиб Тоғай Мурод «Юлдузлар мангу ёнади» қиссаси қаватига «От кишнаган оқшом», «Ойдинда юрган одамлар» ва «Момо ер» қўшиғи сингари халқчил, дилтортар, зариф ва бахшиёна қиссаларини ёзиб қўшди-да, ўзига хос «Чор китоб» яратди.

Юқорида номлари зикр этилган қиссаларнинг тўлиқ нашри элимизга тақдим этилар экан, бу кўркам асар қўлма-қўл бўлиб кетишига ишонамиз.

Б. ЭШПЎЛАТОВ.

"ЧАЧ лимитед" фирмаси

Тошкентдаги омборлардан пул ўтказиш йўли билан қуйидаги маҳсулотларни таклиф қилади:

1. *1022 М. кл. Сапоат тикув машиналари;*
2. *Р-12 бичиш машиналари;*
3. *МБК-1 оверлоглари;*
4. *Сапоат тикув машиналарининг қисмлари;*
5. *Хориж шампунлари (280 мг.);*
6. *Аёллар этиги (Туркия маҳсулоти);*
7. *Эркаклар туфлиси (Туркия маҳсулоти);*
8. *Аёллар курткаси (Покистон маҳсулоти);*
9. *Чарм материали ўрнини босадиган маҳсулот;*
10. *Фото қоғозлар (18х24, 13х18 ҳажмда).*

Бизнинг телефонлар: 77-84-83, 77-67-88.

"Дубай-бизнес-центр" МАГАЗИНИ

Panasonic

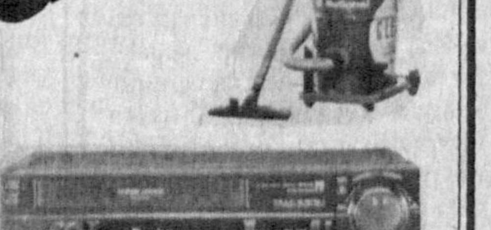

фирмасининг маиший хизмат электроника ва электротехникаларини таклиф қилади

Манзилимиз:
Тошкент ш., Содиқ Азимов кўчаси, 81
Телефонларимиз:
(3712) 33-69-93, 32-09-57

Ўзингиз учун SONY дунёсини кашф этишни истайсизми?

Унда телевизорлар, видеомагнитафонлар, видеокамералар, мусиқий марказлар, магнитафонлар, аудио ва видеокассеталар сотиладиган "SONY" магазинига ташриф буюринг

Манзилимиз:
Тошкент ш., Фарҳод кўчаси, 20
Телефонларимиз:
(3712) 76-36-28, 76-77-27

ХАЛҚ СЎЗИ • НАРОДНОЕ СЛОВО

МУАССИСЛАР:
Ўзбекистон Республикаси Олий Кенгаши Раёсати ва Ўзбекистон Республикаси Вазирлар Маҳкамаси

Бош муҳаррир:
Анвар ЖЎРАБОЕВ.

• *БЎЛИМЛАР:*
Парламент 33-57-34;
Хатлар 33-07-48;
Қишлоқ хўжалиги 32-07-94;
Иқтисодиёт 32-36-65;
Маънавият 32-35-60;
Ахборот 32-29-89;
Тунги муҳарририят 33-10-28.

• МАНЗИЛИМИЗ:
700000, ГСП
Тошкент шаҳри,
Матбуотчилар кўчаси, 19-уй.

Навбатчи муҳаррир — О. Раҳимов.
Навбатчи — Ў. Ҳайдаволов.

Рўйхатдан ўтиш тартиби № 0001 Буюртма Г. — 0067 50908 нусхада босилди, ҳажми — 2 табоқ. Офсет усулида босилган. Қоғоз бичими А—2

«Шарқ» нашриёт матбаа концерни босмахонаси. Корхона манзили «Буюк Турон» кўчаси, 41. Газета IBM компьютерида терилди ва саҳифаланди. Босишга топшириш вақти—21.00 Босишга топширилди — 20.50. 1 2 3 4 5 6